

ABONAMENTUL :

Pe an an . . . 28 -- Cor.
Pe jumătate an 14 -- "
Pe 3 luni . . . 7 -- "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate :

Pe an an . . . 40 -- franci

Telefon

Pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 | a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Un oaspe

De câțiva timp prin locurile de convingere ale societății aradane se observă un chip nou, un om blând, senin, de o simplitate adorabilă în manierele sale, afabil cu toată lumea, care nu se poate așeza la o masă fără ca în jurul lui să nu se formeze îndată un cerc setos de a asculta cu o pioasă atenție vorba lui scânteietoare de spirit, caldă de simțire, veșnic voioasă, plină de un optimism înviorător care te subjuga și te înseninează.

Acest om e Gheorghe Coșbuc, care de câteva zile este oaspe al Aradului.

*

Aceia cari îl cunosc acum pentru prima dată, ca și cei cari îl cunosc de altă dată, la prima vedere încearcă o surpriză în fața maestrului.

Noi cei tineri, cari nu l-am cunoscut ca persoană până acum, dar cari purtăm în suflet câte o parte din sufletul său nu ne putem împăca cu ideea că și cântărețul nemuritor al optimismului neînvinș, al tinereții setoase de viață, al primăverii strălucitoare de frumusețe, al vieții voioase plină de speranțe și de încredere, începe a încărungi și El ca toți muritorii.

Iar cei bătrâni, cari l-au cunoscut în floarea vârstei, când creia pe eterna Zamfiră, pe Rada șglobie, pe neîmpăcata Dușmancă, sunt, firește surprinși văzând, ceea ce nu au putut observa asupra lor însiși, că au mers o bună bucată de drum pe cărarea vieții.

Dar de îndată ce te apropii de ma-

iestru, această surpriză dispare. Din persoana lui se desprinde atâta farmec, atâta seninătate, atâta simpatie cuceritoare, o așa impresie de pace și de iertătoare privire a patimilor vieții, de nobilă blândete, te simți atât de reimprospătat, reîntinerit sufletește în contact cu persoana sa generoasă și entuziastă, încât impresia aceasta e spulberată îndată. Sufletul aceluia pe care alții l-au cunoscut în floarea vârstei și pe care noi cei mai tineri l-am cunoscut din opera lui care nu va îmbătrâni nici odată, a rămas cu toate decepțiile ce a trebuit să încerce acolo în acel București al arivismului zorit, și al materializmului brutal, a rămas astfel cum a trebuit să fie când a plecat de aici.

Cel puțin așa-l regăsim noi astăzi.

*

Dar dacă noi regăsim în „badea Gheorghe” și astăzi tot pe poetul tiner și scânteietor de altă dată, de sigur că dânsul nu poate spune același lucru despre atmosfera sufletească în care se petrece acum viața noastră. Există acum ceva în suflet, un element imponderabil de penibilă neîncredere și de amărăciune — să sperăm — trecătoare, care de sigur nu se cunoștea acum două trei decenii când s'a dezvoltat aici puternicul său geniu creator.

Sufletul nostru este de prezent deviat din matca sa tradițională și tocmai din cauza acestei devieri nenaturale și penibile simțim o plăcere atât de intensă când ui-

tăm pentru moment ce este astăzi spre a fi purtați peste ceea ce trebuia să fie, dacă am fi rămas în cărarea tradițională.

Iar pentru a regăsi această cale tradițională nimic nu ne poate ajuta mai mult decât opera poetului nostru. Precum farmecul biruitor ce se desprinde din toată făptura maestrului ne răpește pentru moment din atmosfera aceasta meschină și prea încărcată, tot astfel opera lui ne transformă sufletește trezind notele cele mai generoase, cele mai nobile, ale sufletului nostru, renăscând ceea ce nu trebuie să amortească niciodată.

*

Tradiția acestui Ardeal al nostru de când a început să contribuie în chip conștient la opera de creațiune culturală și de cârmuire sufletească a neamului său este o notă optimistă uneori aspră ca munca grea a milioanele din care se inspiră alte ori veselă și zglobie ca zilele de sărbătoare și de hodină dar nici odată desperată...

Este datul oricărei lupte de a forma inimi tari și este în natura oricărui luptător a fi optimist. Luptă înseamnă speranță... Astfel pe când frații din România reprezentanți sufletește, până nu de mult, numai de o clasă socială dezlipită de sufletul național care constă mai presus de toate din durerile și din bucuriile, din speranțele și din desiluziile celor de jos, oscila și în parte oscilează și acum între diferite curente de influență de afară, de însuflețire sau de deprimare internă, Ardealul nostru a trimis în totdeauna un cuvânt de încredere.

Astfel când dincolo clasa de sus se

Dostoiewski

Din „Siluetele” lui Herbert Eulenberg

Trad. de Dr. Horia Petra-Petrescu

Intr'o dimineață cețoasă de iarnă din anul 1849, (anul acesta plin de spaimă, de chinuri și de împilări pentru întreaga Europă) l-au trezit jandarmii pe Fedor Dostoiewski, fiul unui medic bogat, din somnul greu ca plumbul, pe el, care era obișnuit să-și schimbe cămașa de șapteori pe săptămână, și au trezit și pe camarazii săi, cari dormeau și ei pe patul ordinar din celulele umede, de temniță, din *Schlüsselburg*.) A fost scuturat din

Nota: Din Dostoiewski cunosc traduceri următoare rămănește:

1. „Amintiri din casa morților” -- în „Biblioteca romoasă” condusă de T. Arghezi și Buzescu. Traducerea de T. A. (T. Arghezi) -- București 1912, 1'50 cor.

2. „Crimă și pedeapsă” (Rascolnicov). -- Trad. de Canianu. București, 1899, -- 2 vol., editura Socec -- cu prețul scăzut: à 2 cor.

3. In „Biblioteca pentru toți”:
Nr. 421 -- „Povestiri”.
Nr. 460-61 -- „Pregocii”, trad. Duscovici.
Nr. 509-510 -- „Suflet de copil”.
Nr. 629 -- „Nuvle” trad. Marian.
4. In „Biblioteca de popularizare”:
Nr. 22 -- „Un roman în nouă scrisori”.

Trad.

*) Temniță vestită în cercul nordic al guvernamentului Petersburg.

somn de jandarmi până ce s'a desmetecit din visurile sale sălbatice și grozave, cari sburau peste dânsul ca niște nouri întunecați, sdrențuiți. Voia tocmai să se curețe de murdăria nopții și de murdăria temniței, dar omul în uniformă, care avea în mână o lumânare de său, îl opri: „Nu mai are nici un haz, omule!”

In clipa aceea a știut Dostoiewski că se duce la moarte. Simțământului de ușurare, care i-a ridicat pieptul căzut ca o groapă, pentru o clipită, i-a urmat îndată o spaimă groznică, aducându-i cu puterea sudoarea pe frunte.

— „Doamne-Dumnezeule!”, zise el. Numai atât. Sie însuș un ecou.

Arestații au fost mânați afară ca vitele la jungiere. Erau zece până la cincisprezece oameni, cari se împleteceau, mergând, ființe pe jumătate moarte. Se priveau la lumina lămpilor oarbe, cari luceau în negura dimineții ca niște ochi roșii, aprinși, și se clătinau dela temniță spre locul de pierzare -- o mână de oameni, plină-plinută, pe seama Satanei! Au fost cu toții încurcați în așa-numita conspirație Petrasewski, una din acele încercări numeroase de după 1848 de a transplanta și în țările ostice libertățile pe seama poporului câștigate în Franța, experimente, cărora le răspundea țarul Nicolae I, cel mai absolutist monarh al Rusiei, cu moartea, neputându-le suferi. Prisonierii mergeau tăcuți, fără de a suspina măcar, spre plutonul de soldați, cari steteau pregătiți, într'un colț al curții temniței să-și omoare

frații cu cel mai mare sânge-rece. Se vedeau puștile lor de departe după ferecăturile lor, se vedeau baionetele lor; cum străluceau din când în când. Pe lângă toată tăcerea, aveai simțământul, ca și când aierul ar glăsui într'un ton sinistru. Prisonierii și militarii s'au apropiat unii de alții. Cu toate că militarii au stat pe loc, li-s'a părut celor condamnați ca și când s'ar apropia de ei tot atât de încet cum o făceau dânsii. La o distanță de douăzeci de pași din fața celor înarmați, au fost împânțați în pământ trei pari, de cari se puteau răzima osândiții. Astfel li-s'a ușurat și soldaților ținta.

Cei trei dintâi au fost duși lângă pari, au fost îmbrăcați cu hainele morții, niște cămeși lungi, albe, și li-s'a tras, în semn de milă, peste ochi căciulițe albe. Preotul s'a apropiat de fiecare în parte, cu crucea în mână. Nu departe de locul unde se aflau -- abea 60 de ani au trecut de când a văzut cel mai mare geniu rus cu ochii săi proprii toate lucrurile astea! -- nu departe de locul acesta săpau câțiva lucrători o groapă comună pe seama victimelor, sărguincioși ca niște „gândaci puturoși.”

Dostoiewski era al optelea la rând, avea deci să se apropie de pari cu despărțământul al treilea. Știa că n'are să mai trăiască decât cinci minute. A povestit-o mai târziu de mulțori, că aceste cinci minute i-s'au părut un răstimp, care nu se mai sfârșește și o bogăție, care nu se poate măsura.

înstrăina, bătută de toate furtunile Fanarului, iobagii de aici, care nu aveau vreme nici pentru anacreontice nici pentru scene de lărmuire de salon, au venit cu ideea de mândrie și de demnitate națională a *latinității*.

Când mai târziu ideea latinității și-a trăit traiul îndeplinindu-și opera ce se aștepta dela energiile trezite prin ea, nota aceasta a Ardealului s'a manifestat sub alte forme reprezentând în permanență punctul stabil în viața sufletească a neamului nostru.

Iar printre cei chemați de atunci încoace să o reprezinte, nimeni nu a întrupat-o atât de integral, cu atâta putere și cu așa strălucire ca Gh. Coșbuc.

*

Gheorghe Coșbuc vine în literatura românească într'un moment de dureroasă criză sufletească. Când și-a început activitatea tinerețea întreagă se afla sub influința covârșitoare alui Eminescu. După dispariția marelui martir al vieții, peste generația intelectuală a timpului se înstăpânise o imensă neliniște sufletească.

În fața sumbrei dureri a celui dispărut, care biciuise cu atâta înverșunare minciuna poleielei sociale de atunci, și care sfărmasese cu atâta putere logică nedreaptă a vieții într'o lume atât de nimicnică, țărănismul superficial, al generației dela 48, cu idealismul ei încrezut, cu glorificarea vieții de idilă închipuită a unui popor de salon părea atât de redus, atât de mic pe lângă durerile și desiluziile ei, încât generația de atunci găsea că viața aceasta nu prezintă alt interes decât acela de a suferi sau cel puțin de a-ți închipui că suferi.

Această profundă descurajare care începea să cază în manierism, pustiind sufletele, a fost zguduită de Ardealul nostru. Iar acest Ardeal a vorbit prin Gheorghe Coșbuc.

În fața lui Eminescu care a concretizat în forme neperitoare durerile acestui neam, omul Ardealului a venit cu partea optimistă a sufletului național.

Și la glasul său inspirat vraja visului

penibil al generației de după Eminescu a dispărut. Căci pe cât de reală a fost întruparea durerii eminesciane pe atât de sinceră a fost aceea a optimismului lui Coșbuc. Nu sunt țărani de salon și nici produse ale unei imaginații de om care nu a cunoscut viața dela țară decât în clipe când s'a scoborât de sus spre a petrece, aceia din poema de soare, de primăvară, de risete, de viață puternică și plină de speranțe, a lui Coșbuc....

De aceea curentul reprezentat de el s'a impus. Cine putea să rămâie rece la nunta Zamfirei?...

„A fost atâta chiu și cânt
Cum nu s'a pomenit cuvânt
Și soarele mirat sta în loc
Că l'a ajuns acest noroc
Să vadă el atâta joc
P'acest pământ.

Cui nu i-s'ar fi risipit greutatea de pe suflet în fața iubirii îndărătnice a lui Ion

Așa cum e săracă ea
Aș vrea s'o știu nevasta mea

Imi fac de cap? Dar las' să-mi fac
Cu traiul eu am să mă 'npac
Și eu am să muncesc sărac
Muncind bătut de rele!

Dar cu pământul ce să faci
Și ce folos de boi și vaci
Nevasta dacă nu ți-o placi?

Mie dragă una și-i a mea
Decât să mă dezbar de ea
Mai bine aprind tot satu.

Dar cine dintre noi nu le cunoaște și nu-i cunoaște pe acești îndrăciți adepți ai vieții și ai veseliei. Pe Ion, pe Mitru, pe Lisandru, pe Rada, pe Simina cu tovarășele ei Lina, subțirica din vecini și atâtea altele rele de plată și pline de ispită?

*

Dar ani au trecut după ani și tinărul plin de speranță s'a dus de aici în acel oraș mare, în spre care se îndreaptă totdeauna cu voie și fără de voie speranțele noastre. Și acolo multe desiluzii și suferințe a trebuit să îndure: „când am venit

în România am fost silit să mă ocup cu alte lucruri, nu cu poezia și de multe ori eram nevoit de mizerie să scriu ode în loc de poeme“.

Atunci imaginile de sănătoasă tinerețe a început să dispară din ce în ce și tot alte laturi ale sufletului național au început să se impue ochiului său.

Dar chiar în aceste clipe, sufletul său optimist nu se lasă învins. Și dacă după idilă a trebuit să se ocupe și de asprele dureri ale neamului său, durerea sa nu este o cădere de brațe moarte și resemnate, ci e un strigăt de revoltă și de nădejde în biruință.

Să nu dea Dumnezeu cel sfânt
Să vrem noi sânge nu pământ
Când nu vom mai putea răbda,
Când foamea ne va răscula,
Hristoși să fiți nu veți scăpa,
Nici în mormânt.

Aceasta este nota geniului lui Gheorghe Coșbuc, suflet din sufletul neamului său, dar mai ales așa cum acest suflet s'a cristalizat la noi în Ardeal.

*

Și când dela aceasta operă, product atât de specific al mediului nostru, te reîntorci în atmosfera morală în care se zbate viața noastră și privești curentele intelectuale care o străbat, nu poți împiedeca o impresie de bruscă intrare într'o altă lume cu totul deosebită. Acolo unde s'a înălțat optimismul și încrederea cea mai îndărătnică, în țara mândrului latinism și a vi-guroasei poezii de viață sănătoasă a lui Coșbuc, astăzi străbate lipsa de credință, cărteala amarnică și cobitoare care desorganizează voințele și nimicește entuziasmul.

Dar în jurul nostru nimic nu s'a schimbat; războiul aprig ce-l ducem aici de atâtea secole dăinuiește și mai furios astăzi.

De unde dar această notă neobicinuită cu situația noastră?

Nu e locul să răspundem aici, în tot cazul, față cu tradiția noastră din trecut și față de starea noastră din prezent, această notă e o rătăcire.

Pentru a isprăvi cât mai curând cu

Și-a împărțit chiar exact timpul acesta și a hotărât ca în două minute să-și ia rămas bun dela camarazi, în alte două minute să se gândească în liniște pentru cea din urmă oră. (Cine, cine are îndrăzneala, când citește rândurile acestea, să o-sândească la moarte pe cineva?! Ceașce-i mai ră-mânea, o singură minută, care ținea o vecinicie, voia să o întrebuinteze uitându-se încă odată împrejurul său, odată pentru totdeauna.

Cele dintâi minute rezervate rămasului bun dela camarazi, i-au trecut repede, celelalte două următoare însă, cari le hotărâse pentru ca să mediteze în liniște, i-s'au părut fără de capăt. I-a părut imposibil să se gândească, că trăiește acum și că peste trei minute are să poată fi ceva *altceva*, undeva *altundeva*. În apropiere se afla un turn, a cărui acoperiș aurit lucea în bătaia luminei celei dintâi a soarelui. Lumina aceasta scilpicioasă i-s'a părut că face parte din noua natură și credea, că are să se contopească într'un fel oare ară cu dânsul, peste trei minute.

În decursul acestor gânduri aproape nebune și fără de nici un substrat real, ale condamnatului, s'a ridicat în sus, deodată, un steguleț alb, pe turnul din apropiere. La o poruncă a ofiterului lăsară jos soldații puștile ridicate deja. Maiorul, care era în fruntea temniței, se apropie și anunță pe prizonierul mort de trei sferturi, că bunătatea țarului a nimicit osânda la moarte și că a pre-climbat-o într'o *muncă silnică de zece ani în temnițele Siberiei*.

Fapta asta, care probează escelent toanele unui țar absolutistic, restimpul acesta fioros din fața morții, această jumătate de oră între viață și moarte — a păstrat-o Dostoiewski pentru *totdeauna* în țesătura nervilor săi. Timpul acela scurt, în care și-a luat rămas bun dela cele pământene și în care s-a scufundat în apa rece ca Styxul a neexistenței, i-s'a întipărit, ca un fier roșu, mai adânc în suflet, decât toată mizeria, care i-a urmat, cei cinci ani de temniță în Siberia și serviciul în armată, care a fost silit să-l facă în armata rusească ca simplu soldat de rând, până ce l'a agrățiat, la suirea sa pe tron Alexandru al II-lea cel mai nobil și mai fericit monarh al Rusiei.

Văpaia de foc și gheața, pustiul temniței de acolo, a „*casei morților*“ dintre palisade* și făcătorii de rele, pedeapsa de a nu fi *niciodată singur* — asta era cea mai grozavă pedeapsă pentru omul acesta gingaș dela fire! — brutalitățile la miliție, toate au fost mai ușor de îndurat și de dat uitării decât acele minute spăimântătoare din cimitir, în fața morții, în cari i-s'a săpat de sub picioare speranța, ea, cea mai mare bogăție a nefericitului celui de pe urmă și în care a fluturat în neant, prin aier Dostoiewski ca osândiții lui Dante, din Infern, „*senza ogni speranza*“ (fără de nici o speranță).

Ușor îți poți închipui *ce și cum* va scrie un om, care se întoarce din regiunea aceasta de viață, la viața oamenilor, dacă va vrea să fie scriitor. Un

* întăritură cu pari groși.

suflet astfel sdruncinat va trebui să curgă și să aducă șuvoaie murdare, un clopot, care s'a crepat de atâtea și atâtea ori și care a căzut la pământ, va suna altfel, decât clopotul, care atâră în vâzul tuturor, în clopotniță, și care-și ridică glasul numai în zi de sărbătoare și după ce s'a gătat munca, sările.

Ceace a adus Dostoiewski în civilizația Rusiei, la Petersburg, când a luat peana în mână, având vârsta de patruzeci de ani, întorcându-se din aerul de temniță, albit și încărunit de tot felul de dejosiri suferite, când și-a scris primul său roman mare, a fost *adâncă cunoștință a poporului rusesc*, a sufletului rusesc. Căci el s'a amestecat și a fost frământat ca nici un artist altul, ca nici un om cu nervi și cu spirit din întreaga patrie sa, a fost frământat, în urma soartei comune, cu rasa sa, cu poporul său.

Incerările de apropiere de viața țărănească, națională, ale lui *Tolstoi* ne apar în fața celor spuse, ca niște jucării, ca toanele unui om mare, care a rămas și în urma plugului și în haina de mușic — totuși — un conte, iar aventurile din tinerețe ale lui Gorkij ne par niște ani plini de minuni ai unei cafe de meseriaș, ai unui tânăr talentat, care crește cu timpul, încât cercul, în care s'a învârtit i se pare prea strâmt, încât își ajunge repede ținta dorită. Pe Dostoiewski l-a aruncat soarta în *paria* societății, și astfel ajunse confidențial drojdiei societății, amestecându-se cu ea. Șeșze ani încheiați ai vieții sale i-a petrecut el în mediul acesta, în afunzimea aceasta a poporului

această rătăcire să ne întoarcem cât mai în grabă spre cântărețul speranțelor noastre și al energiei de viață a neamului nostru.

Iar azi când e oaspele nostru, să urăm că petrecerea lui pe la noi să ne aducă pacea, voioșia și încrederea în forțele neamului pe care ca nici unul altul *EL* le-a cântat.

Contra regimului din Croația. Ziarul „Vilag” primește din Viena știrea că opt deputați dalmațieni vor prezenta în ședința de mâine a camerei o propunere urgentă referitoare la întâmplările recente din Croația. Propunerea va fi semnată și de deputații cehi și sociali democrați. Se declară că situația în Croația e insuportabilă. Absolutismul cel mai neînfrânat bântue, iar poporul croat nu e dispus să mai suporte mult ciuntirea libertății sale.

Presă e complet amuțită, libertatea întrunirilor a devenit iluzorie, în Zagrab despotismul a vărsat sânge.

Propunerea urgentă atrage atenția guvernului asupra paragrafului 24 al articolului de lege XII din 1867 pe baza căruia respectând dualismul și punând capăt domniei absolutiste să restabilească ordinea constituțională.

Disolvarea saborului bosniac. Din Serajevo se comunică: În ședința de ieri seară majoritatea membrilor din comisiunea bugetară a votat în contra bugetului și prin faptul acesta au hotărât soarta bugetului. În general se crede, că în timpul cel mai scurt saborul va fi dizolvat.

Un glas austriac. În numărul său de ieri ziarul „Mittagszeitung” scrie următoarele:

E incontestabil, că cu prilejul audienței de ieri contele Khuen și-a oferit *M. Sale demisia*. Inșă este adevărat și aceea, că deoarece Coroana nu va autoriza minoritatea obstruantă cu formarea cabinetului, monarhul a aprobat în orice privință propunerea lui Khuen, iar el s'a reîntors la Budapesta cu autorizația, să ia ultimele măsuri pentru rezolvirea crizei. Aceste măsuri ar fi: *disolvarea camerei și ordonarea alegerilor noi*. Deoarece o înțelegere pacinică cu partidul justhist este imposibilă, iar pentru înfrângerea obstrucției nu se găsește nici mijloace și nici alte căi.

rusec, nedeosebindu-se cu nimic de acești oameni, neseeparat de dansii, împărțind cu ei aceeași sărăcie, aceeași mâncare, îmbrăcăminte și soarte.

Intors în Petersburg a aflat literatura poporului său, înainte de toate și mai europeanizată, în urma influenței lui Turghenief, decât fusese în urma lui Pușkin. Nuvelele cele dintii, plăcute, costime, ale lui Turghenief, rotunzite după gustul parisian, stăpâneau piața literară.

Dostoievski începe atunci să scrie din nou, ca o sânguință învățată în temniță, o sânguință plină de răbdare, vânoasă, să scrie fără de model și fără de considerație la poftele publicului inteligent, care pretinde aproape același lucru pe bulevardele Petersburgului, ca pe acelea ale Parisului. A fost sufletul neamului său, pe care l'a descrie din inimă sa în mii de chipuri și mii de infățișări, ființa comună caracteristică a acestui suglomerat de oameni, care locuiește în ținutul larg, larg, dela Vistula până la Volga, și de acolo mai departe, până în Siberia.

Nici unul din scriitori nu ne-a descris sufletul rusesc, acest misteriu, care nu se poate pătrunde, a unui popor înrudit și — totuși — strejn, nimeni nu ne-a descris nașterea și destăinuirea firei acestui popor atât de concis, ca Dostoievski. Pe o mie de pagini, pe mii de pagini începe să cânte melosul (cântecul) poporului său. Ne descrie în romane lungi și printr'asta asemănătoare patriei sale, în romane difuze, întinse cele mai caracteristice tipuri ale Rusiei. Cel mai mare roman al său „*Frații Karamasov*”, cuprinde mai mult de șaisprezece mii

Represiunea poporului

— Cazul comunei Tarcla. — Un „memento” —

Avem sub ochi un document foarte eloquent. El ne arată mai bine decât cea mai strălucită disertație și primejdia ce ne amenință de noua directivă a politicei de maphiarizare, inaugurată împotriva noastră de legile lui Apponyi și continuată de actualul guvern și în același timp acest document ne indică și soluția problemei penibile ce se pune pentru conservarea noastră.

Este un caz întâmplat în comuna Tarcla între poporeni români și parohul lor.

Iată acest caz în puține cuvinte așa cum ni-se comunică:

Tarcla este o comună mixtă românească-săsească, în care se duce o luptă viguroasă între cele două elemente.

Într-o neînsemnată minoritate până acum câțiva ani, românii din această comună, naționaliști hotărâți și buni creștini, grație hărniciei lor, au ajuns numericeste superiori apaticilor și obosiților sași.

Totuși până acuma sașii sunt stăpâni pe comună, întregul consiliu comunal fiind format din sași cu excepția unui singur român. În chipul acesta ei au pus mâna pe veniturile comunale, pe care le administrează, cum le convine. Astfel la împărțirea din averea și bunurile comunale sașii iau în totdeauna 2-3 părți, lăsând o infimă parte pentru români.

În această luptă foarte conștientă dintre cele două elemente, românii de mult ar fi câștigat terenul și în conducerea comunală, dacă ar avea în fruntea lor un preot care și-ar înțelege datoria.

Actualul preot d. Ioan Braniste însă nu numai că nu stă în fruntea poporului, dar constituie cea mai serioasă piedecă la toate încercările lor românești.

Din cauza acestei atitudini stranii a păstorului lor sufletesc, românii din această comună au adoptat o măsură radicală, aceea de a-l ocoli.

Iată în extract motivelor acestei hotărâri:

Preotul Ioan Braniste, la alegerile comunale a tradat sistematic interesele românilor, ținând cu sașii și ovreii din comună votând cu ei, și rupând și din voturile românilor, câți au fost de lipsă, ca să impedeze lista românească.

Românii tarclani doritori de cultură românească, au hotărât să-și facă o școală nouă mo-

dernă, dar preotul Braniste s'a opus cu toată energia, totuși românii și-au făcut școala singuri, muncind cu toții, singur preotul a stat de o parte fără a contribui nici un creștar sau cu o petricică. Dar ce este mai mult, odată școala înălțată s'a pus să zădărnicească stabilirea plății învățătorului lucrând fățiș, că școala clădită de români, să cadă în ghiara statului, spre a ajunge sf. sa catihet de limba română pentru câțiva arginți. Spre acest scop, nu s'a rușinat a da pilda cea mai păcătoasă, păstoriiților sei, trimițându-și copiii la școala de stat din comuna vecină la 6 klm. depărtare și îndemnând și pe alții să facă același lucru, numai ca școala românească să rămână goală și să o poată preda astfel la stat.

Dacă școala a rămas totuși în mâna românilor și încă într-o situație înfloritoare, se datorește vredniciei parohienilor.

Școala condusă de harnicul învățător Vlad, a făcut, în scurt timp, progrese foarte mari, așa că acest harnic învățător ajutat de inteligența numeroasă din comuna Tarcla a răușit să aranjeze în vara trecută cea dintâi petrecere românească cu teatru, declamări, jocuri etc.

Sașii auzind de această petrecere și-au ieșit din sărite, „că și cu cartea” dau Blochii (Valachii) peste ei.

Deci hai să zădărnicească treaba. Dar nu știau pe ce motiv. Și iată că și aici se servesc de păstor spre a putea lovi în turmă. Acest păstor trist, adevărat preotul Braniste să pune la dispoziția primăriei săsești și cere el chiar pentru duminica pe care era fixată petrecerea românească, licență pentru 2 juri plugari din sat (mai mulți n'a putut rupe din români), că ar avea să facă aceștia o petrecere cu joc. Și așa sașii iute au dat poii cu cei doi feciori licența, iar petrecerea poporului întreg cu școala și inteligența în frunte n'a fost permisă de primăria săsească. Dar bravii români nu s'au lăsat; au alergat la pretorele și acesta a dat directe el licența cerută de români, și petrecerea românilor a avut loc, rămânând popa singur părăsit chiar și de cei 2 feciori cu cari voia a încurca lumea.

4. Afară de preotul Braniste, care ostentativ în aceea zi și-a petrecut între sași și ovrei în sat, întreaga românie din comună a luat parte la aceea frumoasă petrecere, al cărei reușire splendidă a cătrănit apoi și mai mult pe sași și pe preotul Braniste, cari curând după aceea au început actele lor de răsunare și terorizare anume contra aranjatorilor petrecerei românești, dintre cari bravul învățător Nicolae Vlad a fost într-o noapte să devină victima unui atac cu

de pagini, și acesta a fost plănuț numai ca *prologul* unui roman gigantic.

Chiar și numai în urma extensiunii lor ar fi romanele lui Dostoievski opere unice în literatura lumii, dacă n'ar fi și multămită extensiunii subiectului și figurilor lor. Vedem într'ânsele sfânta Rusie înaintea noastră, scoasă a iveală de arătura nouă a unui poet. Întâlnim oameni, cari aruncă în vânt mii de ruble și cari sunt în stare să strige și să facă spume la gură pentru o copeică (ban mic — Trad.). Vedem prietini, cari își comunică reciproc secretele lor, își schimbă împreună inbitele și lumânările sfântite de pe piept și cari — pe dinapoi — se gândesc ca să se omoare. Femei, cari se dau oricui pentru bani, și stau în palate și sunt imbrobodite cu blănuri, pentru ca să părăsească mai apoi toate și ca să alege pe străzi, în completă sărăcie. Bețivi, cari beau cu litra vuteă și cari vorbesc, fără de veste, în felul neînțeleș, mistic, a revelațiunii lui Ioan, pentru ca să meargă mai apoi la mănăstire. Țărani, cari trăiesc pacinic împreună și din cari unul omoară pe celalalt, pe neașteptate, pentru un ceas de buzunar de argint, îl injunghe ca pe un berbec, cu un cuțit, pe dindărăt, făcându-și cruce și rugându-se în sine: „Doamne, iartă-mă, pentru numele lui Hristos!” Bărbați, cari se urăsc ani îndelungați și cari trec pe lângă oaltă ca streinii, până ce-și cad într-o seară, în brațe, zicând: „Tot suntem niște oameni ridicol de buni, cu toții!”

Extremele, cari pot fi cuprinse de un piept omenesc, ies minunat la iveală la oamenii aceștia,

descriși pe larg, oameni, cari trăiesc pe o jumătate a rotogolului pământesc.

Noi ne mulțumim astăzi, mai cu seamă, cu un singur tip creat de Dostoievski în romanul „*Raskolnikow*”, cu intelectualul rus, cu omorătorul diletant, care nu este în stare să-și spuorare fapta, ei se sperie chiar și de un șoarece, simțeste ca un canarin și omoară o cotoroaică bătrână, el, care se crede în orgoliul său behavicios un Napoleon și care poticnește din cauza acestei singure fapte, pe care nu este în stare să o pecetluască drept faptă bună în pieptul său. Abia dacă sunt cunoscuți la noi ceilalți „eroi” ai lui Dostoievski — are dreptul să-i numească astfel — idiotii, pușcărișii, copiii lui Christos, cari iubesc toți și cari ar suferi pentru toată omenirea, vișători, fantagii, stăpâniți de demon. Ființa nespuse, minunat de duioasă, a oamenilor acestora, cari cad încoace și încolo în extreme, oameni, cari se dau încă fără de încunjur, cu desăvârșire, simț-mintelor lor, oameni, cari pot fi în fiecare clipită, iarăși, fără de nici un prejudeț și fără de nici o considerație, ca tătarii „din Tartarus”, ca niște suflete venite de pe lumea cealaltă — pe scurt, tot sufletul rusesc l'a plăsmăit Dostoievski, înaintea tuturor, în operele sale. De aceea este el cel mai mare scriitor al Rusiei și de aceea fiecare strejn, care vrea să se apropie de poporul acesta, are să bată și astăzi calea pe la dansul și prin paginile operelor scrise de el.

armă omorătoare din partea unui sălbatic sas. Dară Vlad fiind tare curajos, a parat bine, lovitura săsească, i-a smuls sasului arma din mână și i-a dat apoi el ce era să-i dea lui sasul, mai predându-l pe acesta cu armă cu tot judecătoarei și temniței meritate. Contra celorlalți aranjatori ai petrecerii și anume contra primului fruntaș din comună, a neînfricatului Nicolae Florian, *) comerciant și sufletul românilor din comună, au pus tot sașii pe popa Braniste, oferindu-li-se ei de martori, să facă terorizări cu înșinuări de procese, numai ca să-i descurajeze și amărăscă, dar toate fără succes. *Românii pășesc falnic și sigur înainte, pedepsind cu totală ignoranță și nesalutare pe dușmanul lor preot.*

5. Ca un alt punct foarte grav, pentru nesalutarea fruntașilor pe preotul Braniste să indică și persoane de frunte să obligă în declarație a dovedi el și cu alți martori, că popa Braniste s'a îmbătat până „la picare jos” chiar la masă în crâșmă cu prietenii lui sași, cari își bat numai joc de el, și nevoind nici un român a ridica de jos pe popa lor, după atâtea fapte urite contra turmei sale, l-au ridicat apoi sașii și l-au dus acasă, spre rușinea neamului întreg și în râsul streinilor.

6. Mai pe toți parohienii săi inclusive neamurile sale, i-a înprocesat, s'a certat cu ei și s'a făcut de ocară și de răs în fața lumii. Fără nici o milă și frică a înprocesat pe oameni și pentru masluri, sălindare, făcând pe un om sărac să-și pună boul din jug (acest om este Iosif Gergel alui Gergel).

7. Declarația mai amintește, că acest preot a mai fost arătat la conzistor pentru atâtea fărădelegi, dară el tot nu s'a îndreptat.

Din cauza acestor fapte poporul din comuna Tarcla (comitatul Târnava-mare) s'au obligat să nu mai sâlute pe preotul lor Ioan Braniste pentru urâtele sale fapte, atâtea vreme până ce acest preot nu se va îndrepta. Hotărîrea aceasta spune declarația -- după care ni-s'a trimis un extract la redacție -- nu s'a luat din vre-o ură personală ci din interes național și religios creștinesc, ca lumea să vadă că poporul, fruntașii și oamenii inteligenți nu se identifică cu așa fapte urâte a le unui preot și român ci din contră le dezaprobă și le înjerează cu toată asprimea.

Un extract după această declarație precum am spus ni-s'a trimis și nouă împreună cu o copie după o plângere ce s'a înaintat onor. conzistoriu din Sibiu și pe care ne rezervăm a publica în caz de va cere trebuința.

Acest document este foarte instructiv și într'un anumit fel foarte edificat. El ne arată, cum nu se poate mai bine, gravitatea actualei crize în care ne aflăm sufletește. Nici odată existența acestui popor nu a fost mai serios primejduită ca în acest moment.

Toate suferințele câte le-a îndurat acest neam nu l'au putut clinti pentru că au fost brutalități de ordin material care mai mult l'au întărit în ura și separatismul său național față de dușman. Astăzi însă prin noua tactică dușmanul atacă însuși sufletul nostru demoralizând cei mai activi factori de rezistență pe preoți și învățători. Astfel aceste elemente tradiționale de coeziune și de acțiune națională sunt, în parte, nu numai paralizate dar încep să uneltească de-a dreptul împotriva intereselor noastre naționale fiind elemente active de desorganizare.

Față cu aceasta acțiune de dezagregare a sufletului național însă noi nu suntem lipsiți de mijloacele unei reacțiuni eficace.

Această reacțiune o putem face.

Dovadă pentru aceasta este însuși documentul parohienilor din comuna Tarcla. Acest document ne spune în chip lămurit că, dacă interesele materiale pot face pe un preot care și-a uitat misiunea să se facă coadă de topor, poporul, acest imens rezervor

de forțe materială și morală rămâne neclintit căraera bătută de 18 secole.

Și când un păstor sufletesc nu înțelege să rămâie pe aceasta cărare, când încearcă să se puie în drumul ei, sunt mijloace de represiune. Preotul este făcut pentru a conduce poporul pe calea mântuirii sufletești iar nu pe calea perzării.

Preotul este făcut pentru popor, nu poporul pentru preot. Cât timp preotul se ține și se conformeze cu acest adevăr el reprezintă o putere de neînving, pe care o trage din comunitatea sa cu trunchiul neamului, din care emană toate forțele morale și materiale.

Odată ce acest adevăr e nesocotit, el rămâne o creangă ruptă bătută de toate vânturile.

Acest lucru sa nu-l uite preoții nostri. Ei sunt crengi care vor înflori și vor da rod atâtea cât stau în comunitatea sufletească cu poporul lor.

Altfel pot fi bătuti de toate vânturile.

Revoluțiunea din Mexico. Președintele Taft în urma consfătuirei ce a avut cu cabinetul a dat o proclamație în care provoacă pe americani ca în toate chestiunile cari privesc Mexicul să se țină strict de cele ce prevede neutralitatea. Proclamația aceasta a președintelui se motivează prin faptul că acum decurând cetățenii americani locuitori în Mexico au fost amenințați că vor fi uciși în cazul când ar cere intervenția statelor-unițe.

Consiliul de miniștri turc. Se zice, că consiliul de miniștri ținut ieri și cel ținut astăzi s'au ocupat de svonorile de mediațiune ce s'ar încerca de către Puteri.

Din ultimele informațiuni ale Porței rezultă că un demers va fi făcut în curând la Roma de către ambasadorul Rusiei spre a sonda intențiunile Italiei.

Consiliul de miniștri a discutat informațiunile ambasadorilor Turciei cu privire la chestiunea Cretei care preocupă Poarta.

Eri s'a ocupat de măsurile pregătitoare pentru expulsare a italienilor din insulele Arhipelagului și din vilăsetul Smirnei.

Cioenire între trupe turcești și o bandă greacă. Un post de frontieră turc a întâlnit în localitatea Velemiche o bandă grecească de 12 oameni, din cari a omorât trei, ceilalți fugind spre graniță.

Soldatii turci au urmărit banda până la graniță și 4 soldați greci, cari păzeau granița au lăsat-o la fugă întorcându-se numai după ce incidentul a fost explicat.

Intrevederea dela Venetia. Regele Victor Emanoil pleacă în ziua de 21 a. c. la Venetia, unde va avea loc întâlnirea sa cu împăratul Wilhelm. Suveranul va fi însoțit de primul-ministru Giolitti și ministrul de externe marchizul San Giuliano.

Se atribue întrevederei celor doi monarhi o însemnătate cu atât mai mare cu cât imediat înainte de această întrevedere va avea loc o întâlnire între M. Sa împăratul Franz Iosef și împăratul Wilhelm.

Din republica chineză. Sun-Jat-Sen conducătorul spiritual al revoluției chineze în timpul cel mai apropiat va călători în Europa, ca să obțină dela puteri recunoașterea republicei.

Va trece prin Londra, Paris, Berlin și cu ocazia aceasta va pregăti terenul împrumutului ce voiește să contracteze China. Dr. Sun-Jat-Sen răspunzând comunității delegaților din Nanking aflător acum în Peking, a declarat, că va renunța la pretensiunea ca Juansikai să meargă în Nanking. Sun-Jat-Sen a aprobat hotărârea delegaților de a se întoarce în Nanking ca să facă cunoscută acolo atitudinea puterilor și să convingă pe revoluționarii de sud că ar fi de necesar, ca Juansikai să fie sprijinit și cât e de dorit ca guvernul din Nanking să vină în Peking ca să fuzioneze cu acel

din Nanking și astfel să formeze o coaliție puternică, care să poată face față împrejurărilor critice în care se află republica.

In Peking s'a restabilit complet liniștea. In provincii însă soldații continuă cu devastările. Se crede, că acum se va restabili ordinea dacă trupele din sud nu se vor alia cu răsculații. La cerea adunării naționale s'a trimis din Cifu în Tiencin o trupă republicană de 3000 oameni. In Peking Juansikai e stăpân pe situație, în interiorul țării însă înainteză anarhia. Gărzile tuturor consulatelor au primit nouă întăriri.

„Tisturile Satului“

...„Pe aici îi mare colbotă în sat, cu d. părinte Birlea. El vrea să-i deștepte pe oameni, să-i mai sfătuiască câte ceva. Dar tisturile satului s'au mâniat foarte rău pe el; stau să-l scoată din sat... I-au spart febreștrile într'o noapte...”

Acestea mi-le scrie fratele meu țaran din fruntașa comună *Leud* din Maramurăș.

Și fierbe sângele în mine. Și nu-mi pot da seamă bine, oare de bucurie ori de indignare? Poate de amândouă.

Sunt vesel, că necăjitul meu Maramurăș începe să aibă martiri ai idealismului național. Și furia clocotește în mine, când mă gândesc, că în satul meu frumos și scump se pot găsi nemernici cari sparg febreștrile preotului lor, pentru-că acela își dă străduința să-i lumineze.

Și... tocmai în *Leud* să se întâmple o o astfel de infamie. Intr-o comună, care a dat neamului românesc pe ilustrul mitropolit dela Blaj, dr. Victor Mihályi, din care s'au ridicat patru advocați și alți vre-o câțiva funcționari înalți, toți copii de țărani...

Dar.. trecem și peste acest botez de sânge al muncii de redeșteptare națională în Maramurăș, glorioasa provincie românească de odinioară...

Părintele Ioan Birlea să nu desprecieze. Urmeze calea apucată. Imbecilii, cari prin mijloace de adevărat barbarism demn de Ungaria încearcă să-l terorizeze, vor dispărea în întunericul rușinei, iar figura lui blândă de apostol va rămânea pildă vrednică pentru următorii luptători ai culturii și sentimentului românesc.

Odată pornit curentul redeșteptării naționale nu-l va putea împiedeca nici faimosul *Eördogh* Virgil, care telegrafice a poruncit cinstiului jude dr. Iuliu Pop să nu țină o conferență poporală ca membru al „Astrei” —, nici bolovanii „tisturilor satului”. Va curge înainte acest cuvânt, aruncând gunoii din calea lui măreață. Scurt timp mai trebuie numai.

In Maramurăș a ajuns cuțitul la os. Lifițele galițiene, ajutate de o administrație păcătoasă și îmbătată de șovinism, și — au făcut deja ravagiile până la extrem. E timpul suprem să vină odată lumina culturii naționale românești, să risipească negura infectată de jidovism și la nouă muncă să însufletească pe urmași lui Dragoș și Bogdan. Cultura ungurească și oportanismul scârbos din Maramurăș n'au fost în stare să scoată poporul român din iobăgia jidovească. La o astfel de emancipare numai cultura națională se potrivește.

De mult tot fierbe sentimentul național în Maramurăș. Astăzi avem o generație nouă, pătrunsă de însemnătatea culturii naționale, care tot mai mult se așterne la munca izbăvitoare de neam.

*) Abonat și al „Românului”.

De vre-o câțiva ani încoace se văd rezultate pozitive. Avem bancă românească în Maramureș și un despătamânt al „A-trei”. Vor urma și altele.

Și până când în trecut abia răsuna pe locurile prin Maramureș „Doina lui Luca” și „Deșteaptă-te române” — astăzi sentimentul național îmbracă forme tot mai deslășite.

Poporul se va convinge în scurtă vreme, cine sunt binevoitorii lui. Va afla că poporul, că „tisturile satului” și acel soi de dascăli păcătoși, cari închid ușa școlilor zidite de popor dinaintea conferențelor organizate de Asociațiunea noastră culturală, — sunt niște *slugi urgisite* ale *intunecului*, atât de prielnic sărăcirii și robirii românilor în favorul pericunaților galițieni.

Va veni timpul, când românii din Maramurăș nu vor fi siliți să amenința cu *pergerea ușei* închise dinaintea culturii naționale, pentru că nu vor mai putea exista *șuguri nenorocite* cari să-și permită o astfel de infamie contra neamului lor propriu, din a cărui sudoare trăiesc.

Nu, nu, iubite părinte Bârlea, nu dispera, nu fi năcăjit de bolovanii cari și-au spăriat copilașii și și-au făcut țandări feștrile. Ingratitudinea *obscurilor* să nu te dispoună. E fatalitate la noi la români să fim împroșcați cu bolovani tocmai de ai noștri...

Iubirea de neam și idealul de care ești insuflă să-ți dea tărie în lupta, pe care ești însoțit de câțiva bărbați asemenea ție, ai început-o.

Bolovanii „tisturilor satului” din Iend *investesc renașterea românismului din Maramureș.*

Dr. Vasilie Mester.

Cea mai neînsemnată schimbare în credințele unui popor schimbă întregul său destin.

Descoperirea celei mai modeste cunoștințe științifice cere o muncă enormă; câștigarea unei științe nu cere nici una!

Gustave Le Bon.

Răsboiul italo-turc

Violenta luptă dela Mergheb.

Constantinopol. — Lupta dela Mergheb e continuată în mod oficial. Cu toată superioritatea zdrobitoare a italienilor, trupele turco-arabes sîră pe italiezi, printr'un violent atac cu baioneta, să se rezece și ocupare colina Mergheb. Mai tîrziu italienii primind întăriri de 10.000 de oameni cari erau sondați de artileria flotei, turcii scotiră că e prudent să părăsească colina. Italienii au avut fără răgerare o mie de uciși.

Constantinopol. — Ministrul de războiu publică următoarea depeșă cu privire la lupta din Mergheb: Dușmanul primind din Benghazi un ajutor de 10.000 oameni, soșiți pe cinci vase, a început în dimineața zilei de 27 febr. st. n. ofensiva atacînd în trei coloane. Dușmanul a ocupat trei înălțimi situate în trei km. depărtare de orașul Mergheb.

Trupele noastre au operat contra arripelor dușmanului un asalt violent care, pe aripa stîngă, s'a transformat în luptă cu baioneta. Dușmanul a trebuit să părăsească înălțimile ocupate și s'a retras în oraș.

Deoarece ar fi trebuit să se cheltuiască multe munții spre a urmări pe dușman care a primit trupe proaspete și care era sprijinit de focul vaselor de războiu, a trebuit să părăsim înălțimile cari au fost din nou ocupate de inamic. Dușmanul a avut fără exagerare peste 1000 uciși. Pierderile

noastre au fost de 30 morți, 90 răniți printre cari un locotenent.

Consiliul de miniștri extraordinar de cri, ținut la marele vizir, a discutat zice-se, și asupra situației externe.

Roma. — Agenția Stefani zice: Știrea nău ziar vienez primită din Constantinopol zicînd că trupele noastre debarcate la Sliten ar fi fost respinse și silit să se imbarce din nou cu perferi, este absolut falsă. Imbarcarea simulară ce am făcut-o la Sliten a fost numai o stratagemă care ne-a permis să ocupăm apoi învingători Merghebul decimînd pe apărătorii localității. Imbarcarea falsă din Sliten nu ne-a pricinuit nici o pierdere pe când ziarul vienez vorbește de răniți și prizonieri și publică nume ce n'au existat niciodată în armata italiană.

Italia și intervențiunea pentru pace.

Roma. — Ziarul „Tribuna” scrie:

„In presă, și în special în cea străină circula știri contrazicătoare asupra condițiilor de pace pe cari Italia ar fi dispusă să le pună Turciei, în cazul când ar fi înțrebată de celelalte mari puteri.

Avem motive foarte întemeiate să credem, că Italia e dispusă, să ofere Turciei condițiuni onorabile, în cari însă rămâne, firește, neatinsă deplina suveranitate a Italiei asupra Tripolitaniei și Cyrenaiceii.

Față de arabi, de-asemena, intențiunile guvernului italian sunt foarte binevoitoare și Turcia și-ar asuma față de aceste populațiuni o grea răspundere dacă ar face imposibilă sau ar întîrzia realizarea intențiilor ei.”

Situația la Tripolis și Homs

Roma. — Agenția Stefani află din Tripolis cu data de 2 Martie, că nimic nou nu s'a petrecut la Tripolis sau Homs.

Noaptea trecută câțiva bandiți au cercat să pătrundă în oaza Tadjara în scop de a fura. Bandiții urmăriti au avut 2 morți și mai mulți răniți, noi am avut 3 răniți.

Agenția Stefani află din Cairo cu data de 2 martie, că misiunea trimisă șeicului Idris de Iman Jahia, în urma cererii turcilor, spre a-l hotărî să înceteze ostilitățile și să accepte condițiunile favorabile ce i-s'au oferit, n'a isbutit. Idris a răspuns că nu poate renunța la misiunea sa de a da arabilor independența de sub dominațiunea, care a condus țara în cea mai mare sărăcie, a schimonosit religia profetului, a corupt moravurile și puterile țării.

Idris coborînd apoi spre coastă cu trupele sale a atacat Midi, luînd fortul și sîlind pe turci să capituleze.

Intreaga garnizoană din Midi s'a predat fără condițiuni și a fost declarată prizoniera șeicului.

Evenimentele dela Beirut.

Constantinopol. — Gazeta marinei publice o scrisoare a marelui vizir către ministrul marinei, zicînd: Toți conzuli din Beirut au recunoscut că oficerii și echipagiul vaselor din port s'au apărat cu eroism. Ministrul marinei a dat un ordin de zi exprimînd recunoștință ofițerilor și echipagiului.

Constantinopol. — Valiul din Beirut a dat o nouă listă cuprinzînd 11 uciși și răniți în cursul bombardării orașului la 24 Februarie. Valiul din Beirut a vizitat cu conzuli străini punctele unde au căzut obuzele italiene. Toată lumea a constatat din locul unde au căzut proiectilele și din distanța la care au căzut, că o greșeală de tir trebuie exclusă și că bombardarea orașului era intenționată.

Desmințire.

Roma. — Agenția Stefani publică următoarele:

Știrea ziarelor vieneze cumcă Enver-bey ar fi svârțit în aer la 13 februarie cu dinamită fortul Gelbanoh omorînd 200 de italieni, este o farsă. E tot atît de falsă afirmarea, că turco-arabii ar fi atacat pe la spate pe italieni lângă Mergheb răzînd și făcînd mulți prizonieri.

Este iarăș falsă știrea, că patru vase italiene au trecut prin fața portului Cassandra mergînd spre Salonic.

In sine e falsă știrea din „Frankfurter Zeitung” reprodusă de un ziar vienez, cumcă ministrul de războiu otoman ar fi arătat la recepția diplomatică din Constantinopol gloanțe italiene dumdam. Trupele italiene nu s'au folosit niciodată de asemenea proiectile.

Interpelări în ședința parlamentului austriac.

Marti la ora 11 s'a început prima ședință în anul acesta în parlamentul austriac.

Deputații au apărut în număr foarte mare. Pe culoare se discutau cu mare interes situația politică din Ungaria.

In numele partidului creștin-social deputatul Schraffl și soții lui au înaintat președintelui următoarea interpelare:

„Cu o neliniște mare și cu o indignare auzim că în partea maghiară a monarhiei se încearcă, pe calea unei rezoluțiuni, la aparență fără cursă, a se submina independența necesară și libertatea coroanei de a dispune asupra rezerviștilor armatei comune și anume cu scopul vădit, că mai cu seamă în timpuri de criză în locul voinței monarhiei comune să se valideze voința unei partide maghiare oligarhice.

Partidul creștin-social privește unitatea armatei ca cel mai mare sprijin al statului și ca cea mai viguroasă garanție pentru binele acestuia. De aceea partidul a pășit în tot deauna cu energia cea mai mare contra oricui, care a făcut și numai încercarea cea mai mică, ca să rupă unitatea și puterea de a sta gata ori și când. De acest motiv conduși subscrișii pun următoarele întrebări prim-ministrului:

1. Este Excelența Sa înclinată, ca să intervină cu toată energia pentru menținerea nelimitată a drepturilor coroanei asigurate prin constituție, și pentru integritatea și puterea armatei de a sta gata orișicînd?

2. Ce s'a făcut în privința aceasta contra noului atac ungar?

3. Este Excelența Sa înclinată de a face înaintea parlamentului în timpul cel mai scurt comunicările de lipsă în privința aceasta?”

In numele deputaților slavi de sud dr. Sustersic a înaintat o asemenea interpelație, care a subscris-o și mulți deputați de ai celorlalți slavi. In interpelația aceasta este întrebat guvernul, că ce e cu pactul guvernului ungar cu kossuthiștii și care este sensul pactului, ce măsuri are de gînd guvernul austriac să ia pentru apărarea intereselor armatei comune și ale Austriei?

— Ziarul „Românul” și foaia poporală „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Viad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, Calea Grivița.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboeală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceie țarguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

Litere - Arte - Științe

VENITI...

Veniți, veniți — ca să vă strâng în brațe
Voi dragi eroi și cei mai buni ai firii —
Veniți, ce-ați simțit în suflet puterea de viață —
și v-ați luptat energie cu o înfricoșată ceată
De suflete negrite, perverse și haino...
Cari au voit în taină să ne omoare „mama”
Cu drag ce ne învâfășe cuvintele sublime:
„Odorul meu, copile” — fă cruce și te roagă:
Să te păzească cerul, să calci pe sfânta lege
Ori să-ți tradezi tu neamul și limba și credința,
Că acela cari le vinde... cu iadul să înțelege!...

Veniți, veniți... ca să vă strâng de mână
Voi dragi eroi, cari front ați stat în luptă...
Voi ce ați ridicat fruntea, cu gesturi erezite
Dela stăbunii din veacuri cu mult mai fericite
Cari vă binecuvântă acuma din mormânt:
„Să fiți ferice în lume, să duceți la isbândă
Să înbigeți dragi stindarde cu treicoloru, sfânt...
Pe rotogolul lumii, pe întregul univers!...
„Vom mulțumi atuncea la a cerului stăpân.
Că ne-a învâfășat nepoții: să apere comoara...
De ura neîmpăcată a crudului păgân...”

Veniți, veniți, cu toți să punem jurământ
Atâtea milioane să fim un singur „unu”
Să nu ne lăsăm pradă și capul să ni-l taie!
Numai pe lași, nemernici rușinea îi indoie
Ca să corsească mila, aceluia ca și el...
Să-și târâie ghenuchii și numele prin tină:
„Ertare rog ortare, că sunt cel mai mișel”!...
Să ne jurăm cu toți pe lemnul sfânt al crucii
Să vie moartea îndată cu chipul ei temut
Să ne orbească ochii, decât să fim călăii
Și trădătorii țării, în care ne-am născut!...

Veniți, veniți! în urmă să blăstămăm strigând:
„Să se destrame cerul, infernul să-i înghită
Pe acei care își uită, că s'au născut români
Ce-și vinde limba dulce — o vinde la streini —
Pentru'n pahar de apă... că așa le este firea
La acei infami mișelucii, de jude hipocriți.
Ce-și dă și D-zoul, își dă și nemurirea...
Că în urmă să-i lovească păgânul cu copita!...
Blăstămăm să-i ajungă, pe capul lor ocară
Să se târască în țărână, și vermil de voi îi mănca
Pe acei care își vinde: „credința, limba, țara”!

Cornelia Langa.

Altă ortografie

de dr. Al. Bogdan

X.

— Urmare —

12. ș—și.

Insfârșit lată un punct, în care Academia
Română a făcut într-adevăr „un pas mare în des-
voltarea scrierii și a primit scrierea întemeiată pe
principiul fonetic”. Găsim adică în glosarul „Re-
gulelor” scris astfel:

acelaș, aceeaș, aș (avea), duș, însuș, plăieș,
răbuș, răzeș,

Lumea scrie însă cu toate acestea: același
jidan, dar cu patru rânduri mai jos: același jidan,
totuși, însuși sistemul etc. etc. Prin urmare lumea
aceea, care scrie cu — și, nu știe sigur, ce fel de
sunet se aude la sfârșitul cuvintelor.

De data aceasta ne vom putea clarifica și
fără explicații fonetice. Întreb: I-a trecut cuiva prin
gând să scrie vreodată următoarele nume așa: Dra-
goși, Rareși, Iliși, Murăși, Mogoși, Pitiși, Bratești,
Platoși, Criși. Abia se poate reține omul să nu
rădă când vede mutilate în chipul acesta numele:
Dragoș, Rareș, Iliș, Murăș, Mogoș, Pitiș, Brateș,
Platoș, Criș. Nici cuvintele caș, cocos, nu le-am
văzut încă scrise cu — și.

Dar între ș din Rareș, Iliș, caș etc și ș din:
insuș, totuș, acelaș nu este nici-o deosebire. Vom
scrie prin urmare tot numai cu ș:

a) curmeziș, pitiș (pitit, tiptil?) totuș, iarăș,
pleptiș, furiș, pleziș, orbiș, cruciș,

b) singularul cu ș, pluralul cu și: (unde i este
terminațiunea pluralului, care în limba literară ro-
mânească se aude, cum se aude și după ț în cu-
vinte ca: mulți, hoți):

acelaș — același; acelaș, același — acelaș, acelu-
iaș (terminațiunea genitivului este în — lui) — a-
celorași, aceastaș, acestorași, ea însăș*, întâiaș dată,
el însuș, înșiși, sieș (nu sie-și), iș ș-a (dacă se aude

* unii scriu așa: însa-și, însu-și, întocmai ca băieții
de clasa I-a gimnazială.

însă I, voi scrie își, și-a dat; iarăș am deschide
dicționarul ortoepic).

câș, albuș, bariș, bătuș, cetaș, sutăș, clauș,
cosaș — cosași — cosași, leș — leși — Leși, ostaș, to-
varăș,

c) aș uita, aș greși, aș trece.

13. ay—ei.

Cuvintele străine românzate le vom scrie
după ortografia românească, deci:

creion, și nu crayon.

14. nn.

Decâteori — în deosebi în versuri — vom
roști câte-o consonantă lung de tot, încât ni se va
părea, că rostim aceeaș consonantă de două ori, o
și scriem de două ori. Vom scrie deci:

mulțumile—nnarmate, înnumără, innemeria,
făarte—nnalte, înegrilască, innecă, înuămoli, inno-
roi, innăbuși, dinnăuntru, înănce-te-nnapoi, și
fiece-nnălțare ne face mai străin, innălbi, immul-
țindu-le.

Multe din aceste cuvinte se pot roști cu un
singur n sau m.

Dar se va scrie fonetic corect: succes.

Chestiunea literei k nu o vom atinge, fiindcă
ea este rezolvată.

Rezultatul întregii expunerii de până acum
este acesta:

*În scrierea limbii românești se întrebuintează
27 de litere: a, e, i, o, u, â, î; l, ũ; b, c, d, f, g,
h, j, l, m, n, p, r, s, ș, t, ț, v, z. După „Regulele”
fixate de Academia Română la 1904 între cele 27
de litere găsim și aceste două: â și x.*

După sistemul nostru fonetic: â și x se
eliminează din alfabet și se introduc în el
aceste două: I și ũ.

Numai aceasta este deosebirea între alfabetul
stabilit de Academie la 1904 și alfabetul stabilit
de noi. Și cu toate acestea credem, că ortografia,
pe care o propunem noi este cu mult mai simplă,
mai rațională, mai adevărată decât a Academiei.

Cu sistemul nostru ortografic oricare român,
care a făcut patru clase primare, va putea scrie
corect; cu sistemul Academiei vedem că și cele mai
bine redactate reviste, chiar dacă sunt redactate de
scademicianii, sunt pline de greșeli și inconsecvențe
ortografice.

Aceasta dovedește, că sistemul este rău, și
că e timpul să-l schimbăm cu altă ortografie.

Prin străini

Era o noapte albă și parfumată. Eu stam pe
țărni și ascultam cântecul valurilor ce uaploau de
melancolie Bosforul, pe care l-am visat deatâteaori
în seriile albastre, când plictisit de monotonia
școalei, căutam mângâiere în reverii.

Stăteam aiurit și în minte mi se împleteau
istorii bizare cetite poate cândva prin cărți mira-
culoase. Imi reveneau în minte chipuri pline de
molicieune, chipuri blonde de cadăne tinere și su-
fletului nu-i rămase parcă decât tihna de a visa.

Luna se ridica tremurătoare din ape la mar-
ginea orizontului și valurile veniau să se lovească
de țărni păcătoși și iar porneau apoi în larguri
cântând acelaș cântec al nestatorniciei, ce seamănă
așa de bine cu vieța noastră.

Și mi se întorcea copilăria, se întorceau anii
apuși și își începeau basmul și imi erau parcă a-
proape plaiurile dragi, pădurile sălbatice pe unde
am copilărit eu. Mă vedeam într-o grădină cu
pruni înfloriți, cu merii cu florile de argint, în
boschetele cu trandafiri ca para. Te vedeam pe tine
copil răsfațat. Imi aduceam aminte de zîmbetele
tale, de ochii tăi frumoși. Semnul ce mi l-ai făcut
din mână la despărțire mi-a rămas săpat în inimă
ca un arc de foc, cu flacări ascunse, dar lacome.

Stăteam privind necuprinsul zărilor și mă
gândeam la tine. La ochii tăi plini de melancolie,
la părul tău rețezat pe frunte. Tu în vremea ceea
dormeași poate, ori citeai din cartea de rugăciuni
cu glas blând ca de vestală și pletele tale, mai
strălucitoare decât cătărămile de aur ale cărtii îți
curgeau poate în disordine pe sinii abia îmbocăți,
pe umerii de marmură.

Din când în când câteun vapor întârziat tre-
cea prin dreptul meu și nu știu cum, ochii mei te

căutam pe bordurile pline de lume. Mi se părea că
te văd făcându-mi semn din mână. Și tu erai de-
parte... departe. Tu erai departe și un visător ve-
ghia pe țărniul mării și sta de vorbă cu tine, sta
de vorbă cu tinereța lui și cu deșertăciunea...

A. Cotruș.

Dela „Banca generală de asigurare”

După cum aflăm în 2 l. crt., comitetul diri-
gent al Băncii generale de asigurare a ținut șe-
dinta lunară, în care s'a raportat asupra afacerilor
curente și s'au adus mai multe hotărâri însemnate.
Cunoscând interesul publicului nostru față de a-
ceasta nouă instituțiune financiară, credem că ne
îndeplinim numai o datorință când venim să co-
municăm rapoartele și hotărârile ședinței, de care
vorbim.

I. Cu privire la afacerile din luna trecută s'a
raportat că în ramura asigurărilor contra focului
în decursul lunii februarie s'au emis 378 polițe,
prin cari s'au asigurat obiecte în valoare de
K 1.341.000 cu un incasso de K 3.903'37. Față
de luna precedentă deci, în care s'au emis 189 po-
lițe în valori de K 1.007.900 cu un incasso de
K 2.180'30 rezultă un plus în polițe de 189 în
valori de K 333.100 și în incasso de cor. 1.723'07.
În total în decursul celor două luni trecute ale a-
nului curent s'au emis 567 polițe, pentru valori
de cor. 2.348.900 cu un incasso de cor. 6.083'67.
În ramura asigurărilor asupra vieții, au intrat în
luna trecută oferte de cor. 184.000 — față de cor.
132.000 din ianuarie, deci un plus de cor. 52.000.

— În total în decursul lunilor ianuarie și februarie
au intrat oferte în valoare de 316.000 cor., dintre
cari s'au rezolvit definitiv 163.5000 cor. și au ră-
mas în stadiu de rezolvire 152.500. Incasso anual
al afacerilor rezolvite face 7.853'40 coroane.
Incasso total la asigurările de foc și vieță face
deci 13.937'07 cor.

Din acest raport rezultă deci că afacerile
băncii de asigurare au crescut în măsură sufi-
cientă și mulțumitoare, mai cu seamă dacă con-
siderăm, că banca noastră de asigurare abia de aci
înainte va putea lucra cu un început de organizare
corespunzătoare.

II. Cu privire la lucrările de organizare s'a
raportat:

a) în Brașov — mulțumită sprijinului larg
și generos al „Albini” — s'a instituit o agen-
tură principală în legătură cu filiala „Albina”,
agentură cu a cărei conducere a fost încredințat
d. Valer Uveges. Această agentură lucrează pe în-
treg terenul de acțiune al filialei „Albina” din
numitul oraș. Ca delegat direcțional funcționează
d. adv. Nicolae Garoiu, membru în direcțiunea
băncii de asigurare;

b) în Făgăraș deasemenea s'a instituit o a-
gentură principală în legătură cu banca „Furnica”.
Conducerea acestei agenturi a fost luată de d.
Mateiu C. Jiga, directorul „Furniceii”, iar ca dele-
gat direcțional funcționează d. avocat Nicolae
Șerban, membru în direcțiunea băncii de asigu-
rare;

c) la Medias și Iașfalău s'au organizat agen-
turi în legătură cu cele două filiale ale „Albinei”
din aceste orașe; tot asemenea s'a organizat la
Mereurea în legătură cu „Casa de păstrare” și la
Poiana cu cele două bănci de acolo: „Mielul” și
„Mărgineana”.

S'a raportat în fine, că în alte centre s'au
inițiat pertractări pentru organizarea de agenturi,
dar că acestea numai mai târziu vor putea fi
inactivitate.

III. În legătură cu lucrările de organizare s'a
decis ca părțile bănești și ungurene să fie deta-
șate de teritoriul de acțiune al centralei băncii de
asigurare și că pentru aceste ținuturi să fie orga-
nizate două reprezentanțe principale, după putință
în Arad și Timișoara. Pentru organizarea și con-
ducerea lucrărilor din aceste ținuturi a fost anga-
jat d. Atanasie Demian, secretar la „Standard”, un
bărbat cu praxă frumoasă pe terenul afacerilor de
asigurare. Cu începutul lunii viitoare, se crede, că
reprezentanțele principale, amintite mai sus, să-și
poată începe activitatea.

IV. Tot în ședința de care vorbim, comitetul
a luat act că s'a pus bază unui fond special pen-
tru garanția asigurărilor asupra vieții, fond care se
alimentează în prima linie din acele provizii de
afaceri, cari se cedează societății. S'a constatat că
din afacerile până azi rezolvite fondul acesta s'

Est dotat cu suma de cor. 1.002.388. o sumă care sigur va spori din lună în lună.

Ședința s'a sfârșit după ce s'au mai rezolvit și alte afaceri administrative de mai puțină importanță.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 Martie n. 1912

„Perle de gândire“ și critică.

„Plaiurile ardelențești nu prea sunt prietnice pentru literatura umoristică. Pricina e greu de stabilit“.

Noi am zice că pricina e a se căuta în stările viete și măștere în cari trăim și cari numai la umor nu se îndeamnă.

Dar ascultați unde a găsit pricina un critic infailibil, care are curajul opiniei:

„O pricină verosimilă a seriozității noastre pe lângă multe altele, pare a fi prostia. Se știe, că seriozitatea și prostia umbli adeseori de mână, ca două surori gemene“.

Autorul firește a generalizat porceșul dela propria sa persoană.

Glăciți unde apar asemenea perle? Nu vă aluneca gândul la autoritatea critică dela Sibiu?

„Păcatele naționale“ ale „Luceafărului“, cunoscuta revistă „pentru literatură, artă și politică“, au avut darul să îndepărteze din rândul colaboratorilor săi pe d. Andrei Birsean, președintele Asociației și membru ordinar al Academiei Române. Dea a cerut în scris redacției numitei reviste ștergerea numelui său din lista colaboratorilor.

Năvay și partidul poporal. Conte Aladar Zichy, președintele partidului poporal, face în „Reichspost“ interesante declarațiuni despre întâmplările de sâmbătă din camera ungară.

În tre altele el spune următoarele:

— Din cauza scenelor scandaloase cari au avut loc sâmbătă situația s'a agravat foarte mult. Mici apucături și schimonosiri nu sunt vrednice nici pentru proiectele militare și nici pentru autoritatea președintelui. Acestea nu duc la scop, ci din contră agravează foarte mult atât situația guvernului, cât și cea a politicianilor cari doresc rezolvirea reformei militare.

Partidul poporal s'a alăturat năzuințelor pentru restabilirea ordinii parlamentului sub acea condițiune, că guvernul, majoritatea și prezidiul necondiționat să respecte regulamentul camerei. Președintele a călcat condițiunea aceasta. Prin faptul acesta soarta proiectelor militare a devenit foarte problematică. Orice năzuință, care prin trucuri și teroare nizește înfrângerea obstrucției, va întâmpina cea mai mare rezistență din partea prezidiului poporal. Ba, mai mult, sunt convins, că atât partidul kossuthist cât și grupul lui Andrássy se vor opune unui astfel de despotism.

Zile critice. Sâmbătă semioficioasele guvernului vestiau cu mult alai, că primul ministru contele Khuen-Hedervary nu va merge la Viena... și cu toate acestea el, primul ministru ungar, după cum am anunțat, duminică după amiază a plecat la Viena. În această călătorie contele Khuen a fost însoțit de către ministrul Hazai, care avea misiunea să mijlocească o întâlnire — indirectă ori directă — cu ministrul comun de războiu Aussenberg, fiindcă în timpul din urmă între contele Khuen și între cav. Aussenberg s'a dezvoltat un astfel de raport amical, încât Aussenberg nici nu voiește să stea de vorbă cu primul ministru ungar. Semioficios se anunță, că „audiința lui Khuen la M. Sa monarhul a fost de natură pur informativă și astfel el nu a putut să primească nici un deciz mai înalt“.

*

Este foarte curios, că la consfătuirea care a avut loc luni după amiază, între amândoi primii-miniștri, ministrul comun de finanțe și guvernatorul militar al Bosniei — ministrul de războiu cav. Aussenberg nu s'a prezentat, deși era invitat oficial.

Din faptul acesta se deduce, că Aussenberg persistă pe lângă punctul lui de vedere și nefiind mulțumit cu răspunsul guvernului unghurese, el nu voiește să cedeze la prânzuri cu șampanie din punctul lui de vedere.

Faptul, că primul ministru ungar a început să bată în retragere se dovedește și prin știrile vinerii, după care Khuen din nou va începe tratative cu partidul kossuthist în chestia faimoasei hotărâri a camerei, iar mai târziu, probabil încă în săptămâna aceasta el va merge din nou la Viena să raporteze ori să ceară hotărârea prea înaltă

Toate știrile pe cari le primim ne întăresc în convingerea noastră, că Khuen și-a pierdut creditul în Viena și că poziția lui se elatită.

Khuen stând între două focuri, Viena și obstrucția din parlament, — căderea lui este iminentă.

Acțiunea de mijlocire între guverne a ministrului comun de finanțe Bilinski se demintește. Marti înainte de amiază ministrul comun de finanțe Bilinski l-a cercetat pe președintele parlamentului austriac, dr. Stürgh în edificiul parlamentului și i-a comunicat acestuia că în urma denumirii sale de ministru comun de finanțe depune mandatul de deputat. Aceasta dr. Stürgh a și adus-o la sfârșitul ședinței la cunoștința parlamentului. Apoi Bilinski s'a dus în sala de ședințe, unde a salutat pe membrii guvernului și pe deputați. Mai târziu l-a vizitat pe președintele casei magnaților, principele Windischgrätz, și i-a adus la cunoștință că își revia mandatul în casa magnaților.

Prezența lui Bilinski în parlament și convorbirea lui cu dr. Stürgh a dat anță la știrea că ministrul comun de finanțe a început acțiunea de mijlocire între guverne întru aplanarea crizei ivite în chestia reformei militare.

Cu privire la aceasta se comunică din sursa cea mai competentă, că dr. Bilinski n'a început nici o acțiune de mijlocire în chestia reformei militare, și n'a propus nici o formulă pentru rezolvirea punctelor de controversă dintre Khuen și guvernul austriac, ci s'a dus în parlament numai ca să-și ia rămas bun dela membrii parlamentului.

Conferința ministrilor unguri. Demisia guvernului Khuen. Marti la ora 5 d. a. s'a ținut în Budapesta conferința ministrilor unguri. La această conferință a fost toți miniștrii guvernului Khuen de față. S'a discutat asupra situației politice. Scopul conferinței a fost aflarea unui mijloc pentru limpezirea situației.

Din o sursă competentă vine știrea că guvernul lui Khuen negăsind nici o cale, pe care să poată scăpa de conflictul născut între el și guvernul austriac în urma pactului cu kossuthiștii, a decis să demisioneze. Se zice, că cabinetul în această conferință ar fi compus deja actul de demisionare și contele Khuen pleacă din nou la Viena și la cas dacă M. Sa împăratul nu va aproba concesionile făcute de guvern. partidul kossuthist, va înainta demisiunea guvernului întreg.

Cu privire la acestea, din Viena se a-

nunță că M. Sa împăratul nu va concede în nici într'un fel de împrejurări modificarea paragrafului 43 din legea militară care asigură conchiemarea rezerviștilor, ca un drept exclusiv al coroanei.

În cercurile bine informate se vorbește deja de formarea unui nou cabinet cu Lukács sau Wekerle în frunte.

Listele de alegători dietali pentru 1913. Atragem luarea aminte, că în luna aceasta (martie st. n.) se încep lucrările pentru rectificarea listelor de alegători dietali valabile în anul viitor. Acum se întrunesc în toate municipiile comitetele centrale spre a examina comisiile, cari au să descindă în fiecare cerc notarial spre a începe lucrările de rectificare. Comisiile acestea lucrează între 15 și 30 martie n.

Mari delapidări la o bancă italiană. La Banca di Neapole s'au descoperit mari delapidări, al căror total se ridică la peste un milion de lire. Mai mulți funcționari au fost arestați. Delapidările au fost făcute prin emiterea de cecuri false.

Reușita naționalităților la alegerea com. din Sânmiclăușul-mic. Din Sânmiclăușul-mic ni se scrie: Zilele trecute a avut la noi loc alegerea reprezentanței comunale. Comuna noastră care are 2700 suflete, dintre cari jumătate sunt români, iar restul germani, unguri și sârbi, a reușit după 28 de ani — să aleagă o reprezentanță comună compusă din naționalități, împiedicând autoritățile să pună în fruntea treburilor comunei oameni de al lor, maghiari șovinști și slugarici față de stăpânire. Primar comună a fost ales Johann Rasstetter, german, al doilea jude comună: Nicolaus Steingasser, german; casier: Damaschin Grozav, român; jurat: Sveria Oprin, sârb. Cei puțin în comuna noastră s'a putut împlini ceea ce trebuia să se împlinească în întreaga țară: egala îndreptățire a naționalităților, participarea și colaborarea tuturor la treburile publice.

Necrolog. Maria Popovici, cu inima frântă de durere anunță că iubita sa mamă văd. Emilia Mihályi născ. Nedici după o boală lungă și grea, a adormit în domnul azi, mercuri în 6 martie n. 1912 în etate de 69 ani. Înmormântarea va avea loc vineri în 8 martie la orele 2 d. a. după ritul bisericii ortodoxe în cimitirul de sus, — din locuința: strada Szent-István nr. 1. a. din Arad. Odihnească în pace.

— Ivan Petcovici și Margareta ca fii atât în numele lor cât și al tuturor rudeniilor cu inimă frântă de durere anunță trecerea din viață a mult iubitului tată și rudnie Ștefan Petcovici în etate de 51 ani întâmplată după un morbo îndelungat și grav în Boroșineu la 4 martie n. a. e. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vesnică odihnă în 5 martie n. a. e. în cimitirul român gr.-or. din Boroșineu. — Boroșineu, la 4 martie n. 1912. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

— Alexandru Gherasim, învățător în penziune din Bord, după o boală scurtă și grea a încetat din viață în 13 februarie n. în etate de 62 ani. Înmormântarea a avut loc în 15 februarie n. în cimitirul gr.-cat. din Bord. Odihnească în pace!

Sinucidere într'un internat de fete. Ieri într'un internat de fete din Budapesta s'a întâmplat o sinucidere senzațională.

Ieri dimineață la orele 9 o călugăriță cu fața palidă de frică a alergat la superioara internatului spunându-i, că o sală mică care servea ca dormitor este incendiată și din ea iese miros greu de gaz. Călugărițele înspăimântate au alergat imediat la dormitor, dar nicidecum nu puteau să deschidă ușa.

Au chemat deci un lăcătuș, care a deschis apoi ușa. Spre marea mirare a călugărițelor în

Nouă Birkenheur Miklós
Arad, strada Deák-Ferenc 40/a.
prăvălie! (vis-à-vis) cu hotelul „Vas“. Telefon 890).
Se primește un învățacel cu purtare bună.

Recomandă noua sa prăvălie de spîțerie, deserturi, care pe baza experiențelor făcute din timp de mai mulți ani, a provăzută-o corespunzător pretenziunilor timpului de acum, pentru trebuințele tuturor. Are în prăvălie orișicând soncă proaspătă de Praga, mezeluri alese în felii, totfelul de cașuri gustoase, precum și coniacuri și lichieri, fructe de sud, orange roșii și mere din Tirol.

Nouă prăvălie!

dormitor a fost găsit un bărbat străin, care zăcea aci fără simțiri. El se otrăvise într'un mod grozav deschizând toate șuruburile conductului de gaz.

Toate silințele membrilor societății de salvare de a-l aduce la simțire, s'au dovedit zadarnice. În sfârșit sinucigașul a fost transportat la spital și pus imediat sub îngrijire medicală. Starea lui însă și acum e foarte gravă, încât nu a putut fi ascultat.

Poliția fiind înștiințată despre acest caz misterios imediat a început o anchetă pentru ca să stabilească cine este sinucigașul. Ieri seară agenții secreți au găsit, că misteriosul oaspe al internatului de fete este monterul Desideriu Klein, care probabil s'a furișat în internat numai pentru ca să se sinucidă. Însă nu se știe că pentru ce și-a ales el tocmai internatul de fete ca loc de sinucidere. Singur numai sinucigașul ar ști să o spună aceasta și numai el ar putea să descopere modul cum s'a putut el furișa în locul acesta păzit atât de bine. Cazul acesta a pricinuit mare senzație în internatul acesta de fete, și călugărițele discută foarte mult întâmplarea omului misterios, care între zidurile internatului lor a voit să săvârșească cel mai mare păcat: să se sinucidă.

Expoziția de industrie casnică românească, colecțiunea d-nei Maria Cosma. Va fi deschisă din 3 martie până în 31 martie n. a. c., în fiecare zi la orele 10—12 a. m. și 2—4 p. m., în strada Schewis Nr. 15. Taxa de intrare e de 50 fil. Venitul este destinat pentru școala „Reuniunii femeilor române” din Sibiu.

Aproplata vizită a regelui Angliei în Rusia. Din Petersburg vine știrea, că lord Marcus Beresford, care a fost primit zilele acestea de către țar într'o audiență îndelungată, a și stabilit toate amănuntele unei vizite a regelui Angliei la Rusia.

După cum se afirmă, regele George va fi însoțit în această vizită de regina și de principele de Wales.

Moartea admiralului italian Aubry. Luni d. a. admiralul Aubry, comandantul general al flotei italiene, a încetat subit din viață, pe bordul vasului admiral Vittorio Emmanuele. Moartea lui a produs profunde regrete în Italia, iar primul ministru Giolitti a adus memoriei viteazului soldat mari elogii.

Accidentul mortal al unui aviator. Elevul aviator Fraschi, din Florența, în vârstă de 30 ani, a căzut, din cauza întreruperii motorului biplanului său, dela o înălțime de 30 metri. El a murit pe loc. Biplanul s'a sfărâmat.

Concertul d-soarei Cella Delavrancea. Din București ni-se scrie: Duminecă a avut loc la Ate-neu al 6-lea concert simfonic extraordinar cu concursul d-soarei Cella Delavrancea, concert, care a avut un real succes. D-ra Delavrancea a dovedit încă odată, că este o pianistă de mare talent, cu un strălucit viitor. Sala, în frunte cu principii moștenitori, a aplaudat-o frenetic.

Marca grevă a minerilor. Greva minerilor din Anglia a luat proporții uriașe. Un număr nemai pomenit de 1.500.000 lucrători în mine sunt în grevă.

Mișcarea lucrătorilor a atras atenția tuturor prin forța extraordinară ce reprezintă.

De mâne circulația trenurilor se va reduce foarte mult. O gară din Londra și 14 stațiuni din afară de oraș vor fi închise.

În Longare stă gata o companie a regimentului de linie ferată ca să ia conducerea trenurilor ca eventual să le întrebuințeze la transportarea de trupe.

Vre-un incident mai însemnat până acum n'a avut loc.

Numărul lucrătorilor de altă ocupație cari se alăturază minerilor trece de 100.000.

În toți ramii industriei se simte greva minerilor.

În primul rând fabricile de țesătorie și împletit au întrerupt munca și au concediat până acum 120.000 lucrători.

Greviștii dispun de sume însemnate, așa că mișcarea lor promite a ținea mult timp.

Patru din cele mai mari societăți de drum de fier au concediat tot personalul.

Fabricile de încălțăminte din Leichest-er au lipsit de pâne 150.000 lucrători.

În adunarea de ieri a greviștilor s'a anunțat

că pe mâne se așteaptă răspusul proprietarilor de mine.

Alegere de deputați mireni. Ni-se scrie: duminică în 12/25 februarie, în cercul electoral Cielova română au fost aleși pe noul period de trei ani ca deputați mireni pentru sinodul protopresbiteral al Orșovei învățătorii: Nicolae Călnician și Simion Veverița.

Veniturile Italiei. Veniturile principale ale Italiei cu excepția impozitului grâului au dat în februarie un spor de 16 milioane față de aceeași epocă a anului trecut. Tot astfel veniturile din primele opt luni ale exercițiului financiar depășesc cu 49 milioane veniturile din aceeași perioadă a exercițiului trecut.

Logodnă. D-soara Mărioara Pelle și d. Gheorghe Molnar (T.-Szántó) logodiți. Felicitări.

Promovare. Ni-se anunță, că în 24 febr. n. vrednicul tânăr român d. Ioan Boeriu a fost promovat doctor în științele juridice la universitatea din Cluj.

Sincere felicitări.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare al „Societății meserieșilor români din Blaj” au contribuit: Ilus. Sa episcopul dr. Vasilie Hossu 30 cor., dr. Bela Cosmuța, medic Budapesta, Nic. Solomon, protopop, Ludos câte 10 cor., I. Magde, preot Drâmbar, dr. C. Bulcu, canonic Orade, R. Marchis, vicar Carei câte 2 cor., dr. I. Raț, prof. Blaj, I. Moldovan, casier Blaj, I. Pușcaș, arândator Blaj, I. Moldovan, notar Bobohalma, C. Domaș, iav. Poiana Aindului, dr. O. Domide, canonic Cherla, dr. Valer Frenț, protopop Orăștie, câte 1 cor., candidați de preoți din prilejul hirotonirii: I. Bărbat 2 cor. O. German, Sabad, A. Folea, Giuliș, N. Pop. Făgăraș, P. Grama, Miheș, S. Hătegan, Șeușa câte 1 cor.

Călătoria împăratului Germaniei la Viena. Din Viena se anunță: împăratul Wilhelm va sosi aci în dimineața de 23 n. l. c. și această zi o va petrece în Schönbrunn.

La ora 1 va avea loc în Schönbrunn un „dejeuner” familiar. La ora 6 seara va fi un prânz de curte.

Cu împăratul Wilhelm va sosi probabil și fiica împăratului principesa Victoria Luiza, precum și prințul August Wilhelm și soția lui prințesa Alexandra Victoria. Împărăteasa Germaniei deocamdată nu părăsește Berlinul.

Seara împăratul Germaniei va pleca la Veneția, de unde își va începe călătoria pe marca Mediterană cu vaporul „Hohenzollern”.

Un atentat cu revolverul contra baronului Leopold Rothschild. Din Londra se telegrafiază: Mare senzație face atentatul neînțeles încercat contra baronului Leopold Rothschild. Întâmplarea aceasta o povestesc martorii oculari în diferite feluri. O versiune spune: Luni după amiază când automobilul baronului Rothschild eșia pe poarta dela Newcourt un individ a sărit pe partea dinainte a trăsurii și peste capetele șoferului și a ajutorului acestuia a tras un foc din un revolver în interiorul ei, în care se afla baronul. Individul înainte de a-l fi putut dobori de ajutorul șoferului cu o lovitură zdravănă de pe automobil, și-a zlobozit a doua oară revolverul. Apoi a căzut jos, dar imediat s'a sculat în picioare și săriad din nou pe automobil a spart fereastra cu pumnul, sângerându-se la mâna dreaptă a început din nou a împușca.

Un polițist din apropiere, cu numele Berg, observand ce se petrece a sărit în ajutor. S'a început o luptă înverșunată între polițist și atentator. Acestui din urmă i-a succed să-l rănească pe polițist la grumaz cu revolverul. Dar polițistul, rănit cum era, l-a prins pe atentator din nou și amândoi au căzut la pământ. Trecătorii de pe stradă au sărit în ajutorul polițistului și legându-l pe atentator l-au transportat la secție.

Atentatorul se numește William Tebbit și este reprezentantul mai multor fabrici de pielării. Este un om de statură mijlocie, slab și palid. A fost ajutorat încă de copil de familia lui Rothschild și baronul Leopold Rothschild îl trimisese pe specle sale pe doi ani în Australia. Despre trecutul lui nu s'a putut afla încă nimic. La 14-martie 1911 s'a fost reîntors din Australia și a locuit mai întâi la părinți în Hampstead, apoi într'un hotel puvat în Tottenham Bourt Road.

Baronul Leopold Rothschild, care a scăpat întreg, a spus următoarele: „Nu-mi pot explica

procedul acestui om altcum, decât numai presupunând că este nebun!”

Starea polițistului Berg e gravă. El e în al 25-lea an de serviciu și se afla chiar înaintea penzionării.

Limba găștelor. D-rul Heinroth, care de mai mulți ani studiază cu sârguință viața găștelor, publică un interesant articol despre contactul găștelor. Glasurile energice și mănioase ale găștelor, pe cari adeseori le auzim au un înțeles și însemnătate specială. Apoi gășca sălbatică dă aceleași sunete, ca și gășca domestică, însă gășca sălbatică numai atunci strigă, când are să spună ceva important, fiindcă orice strigăt al ei înseamnă o anumită primejdie, câtă vreme găștele domestice, cari nu duc frică de vânători, gâgăesc oricând. Găștele au un semn stabil de chemare, asemenea semnului de goarnă: gâgaga ori gâgaga, spus pe nas, cu accentul pe silaba primă. Găștele tinere în sbor recunosc imediat glasul părinților lor, oricâte gâgăituri s'ar auzi deodată, și imediat ele și răspund. Puiul de gășcă, deși abia i-au crescut pencele, el știe să exprime sunetul acesta. Găștele mai au și semne de admoniare și de frică, pe care ele îl exprimă grăbit și scurt: gang.

D-rul Heinroth atât de bine a știut să exprime acest sunet, încât a putut să sperie găștele cu el. Găștele auzind acest semn, au sburat speriate pe coperișul unei case din apropiere.

Când găștele merg în grup, printr'un gang-gang-bang încet atrag atențiunea celor dindărăt să nu rămână de grup. Uneori semnul acesta, d. ex. când merg la pășune, este ceva mai energic. Semnul acesta este exprimat mult mai energic când ele zboară în aer.

Găștele sălbatice când se pregătesc pentru o călătorie mai lungă, întrebuințază signalul dîrb-dîrb.

Deci, oricât de săracă este limba găștelor, ele au semne deosebite pentru mergerea pe jos și pentru sbor.

Activitatea ligei ortodoxe române. Doamnele române cari fac parte din societatea ortodoxă națională sunt neobosite în opera lor de propagandă. Până acum au înființat o serie de biblioteci populare pentru luminarea publicului. Ultima a 15-a s'a inaugurat luni în cartierul Precupeții noi din București.

Câți evrei sunt? Reproducem după „Frankfurter Zeitung” această statistică a evreilor, făcută de un englez; — datele însă nu par a fi cele mai recente. După calculul său, numărul evreilor declarați este de 11.817.783 suflete. După continente în Europa sunt 9.942.266, în America 1.894.409, în Azia 522.635, în Africa 341.867, în Australia 17.106. După țări, cei mai mulți îi are Rusia: 5.100.548, urmează Austria cu 1.224.899, Ungaria 851.378, Germania 607.842, Turcia europeană 282.277, România 238.275, Anglia 205.988, Franța aproape 100.000, Italia 52.115.

Dintre orașe, recordul îl are New-York: 1.062.000 după el Varșovia 204.712, Budapesta 186.047, Viena 147.726, Londra 144.300, Odessa 138.047, Brooklyn 100.000, Berlin 98.893, Lodz 98.671, Chicago 80.000, Salonichi 75.000, Paris 70.000, Constantinopol 65.000, Amsterdam 59.000, Ierusalim 53.000, Chișinev 50.287. Cei hotezați și cei fără de legă nu sunt computați aci.

La Cernăuți s'a surpat marți dimineața la 6 ore balconul primăriei. Noroc că fiind prea de dimineată strada era pustie și nime n'a fost rănit.

Convocare. Societatea româna-ortodoxă jubilar-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unei parohii în Viena, (L. Löwelstrasse 8.) invită respectuos la a V-a adunare generală a acestei societăți, care se va ține sâmbătă, 9 martie 1912 la orele 8 seara în „Ho'el Riedhof”, VIII. Schlüsselgasse (Salonal nr. 5). Ordinea de zi: Cuvânt de deschidere; Citirea raportului anual; Raportul comisiei de revizuire; Votarea bugetului pe anul VI administrativ; Propuneri eventuale, care conform § 30 alin. 2 din statute trebuie aduse mai întâi la cunoștința prezidiului cu cel puțin 2 zile înaintea adunării generale. Alegerea celor 3 membri ordinari și a unui supleant în comitet conform § 18 din statute, precum și alegerea comisiei de revizuire și a tribunalului de arbitri. Ca să nu fim obligați, în caz că numărul membrilor prezenți n'ar fi conform statutelor, a convoca o nouă adunare împreună cu însemnate cheltueli. Vă rugăm să binevoiiți a Vă prezenta negreșit. Pentru comitet: Al. Lupu general i. r., prezident, dr. M. A. Popovici, secretar.

O nenorocire cu balonul dirigeabil „Perival VI“. Din Iohannthal în Germania se telegrafiază: Balonul dirigeabil „Parseval VI“ luni searaând era să descindă a fost răpit de vânt și tăiat peste pădurea dela Biesdorf. Conducătorul balonului Nobers ținându-se de pământul balonului a fost ridicat în aer și din nefericire pământul înălțându-se în jurul grumazului l-a sugrumat. Căi din gondola balonului neștiind de unde vin înfriguratele după ajutor, nu i-a putut da ajutorul. Nobers a fost găsit mort cu hainele rupte de tot. Cauza nenorocirii se atribuie unui motor, care în momentul critic n'a mai funcționat și astfel balonul a ajuns pradă jocului vântului. Pasagerii balonului au scăpat întregi cu spaima.

Negresele războinice. Se știe, că în coloniile franceze, există o miliție formată din contingente indigene instruită și încadrată de ofițeri și subofițeri francezi. Despre nevestele tiraliorilor se știe că ai acestei miliții în Maroc se povestește că își urmează bărbații în marșuri și uneori chiar pe câmpul de acțiune.

Ele uneori iau parte vitejește la acțiune, ducând muniții bărbaților lor.

Generalul care comandă corpul expediționar francez în Maroc, dă o probă autentică despre valoarea negreselor prin ordinul general de felicitare adresat armatei și în care războinicele negrese sunt numite „doamnele tiraliori“. Unele dintre ele au fost puse chiar pe ordinul de zi, pentru creșterea ce au arătat distribuind cartușe de războiu sub un foc intens.

Masa de toaletă a reginelor. Un ziar englez spune, că domnițoarele iubesc foarte mult apa de Colonia. Regina Mary, de ex. care de altfel nu folosește parfumeriile, întrebuințează regulat apă de Colonia. Înainte de întrebuințare, ea examinează fiecare sticlă și numai după ce a examinat-o bine o varsă în baie. Regina Olandei atribuie efectului apei de Colonia, faptul, că are pielea feței învioțată și lucioasă. De altfel în privința îngrijirii feței regina nu întrebuințează nici un mijloc obișnuit, nici chiar săpun. Ea își șterge fața cu o năframă păroasă muiată în apă. Creme pentru piele și pudră nu întrebuințează de loc. Regina Alexandra iubeste parfumul Esbouquet. Dealtfel reginele engleze întrebuințează acest parfum începând din anul 1882. Împărăteasa Germaniei întrebuințează în ea apă de Colonia. Se vorbește că ea folosește săpun pregătit după rețeta proprie. Cari sunt părțile din care este făcut acest săpun, nu se știe.

Acesta este un foarte mare secret de stat. Împărăteasa Alexandra întrebuințează foarte multe feluri de parfumiuri. Cele mai multe sunt fabricate în Franța. Pe masa ei de toaletă, așezată pe piciorare de argint, cu tabla din malachit admirabil, se găsește o mulțime de sticle cu cele mai diferite parfumiuri.

Dealtfel țarevna întrebuințează parfumiuri numai după ce ele au fost examinate amănunțit de către chimicii academiei din Petersburg. Se afirmă, că odăile țarevnei se parfumează de mai multe ori pe zi. Între astfel de împrejurări nu e nici o mirare, că ea plătește anual câte 10 mii de coroane pentru parfumiuri.

Carmen Sylva, regina României, nu întrebuințează parfumiuri din fabrică, ci ea și le pregătește singură din extract de plante.

Acum câțiva ani Cristina, fosta regină a Spaniei, a fost nevoită să abdică de parfumiurile ei iubite, până la izbucnirea războiului spaniol-american ea întrebuința „llang-llang“, care era pregătit în insulele Filipine.

De când insulele acestea au ajuns proprietate americană, Cristina întrebuințează parfumerii și săpunuri pregătite exclusiv în Spania.

Demonstrații contra banului Croației. Se anunță din Fiume că ieri seară s'a adunat în piața Ielasich un grup de 600 persoane și au demonstrat contra banului Cuvay. Autoritățile trimițând un mare număr de polițiști și jandarmi la fața locului au ordonat acestora să procedeze aspru contra demonstrațiilor de stradă. Demonstrația a fost îndreptată și contra șefului districtual Zmaicz, care a oprit adunarea populară, ce se proiectase. Imediat ce jandarmeria a găsit un motiv cât de mic a pătruns cu baionetele printre demonstrații împrăștiindu-i. Mai multe sute din ei au fost alungați peste podul canalului în Fiume. Mai mulți au trecut în Susak, unde înaintea gimnaziului demonstrația s'a repetat. Autoritățile au intervenit din nou aici, și au arestat pe patru din demonstrații.

Jandarmeria din Fiume a arestat patru demonstrații. Căpitanul poliției din Fiume a interzis și adunarea ce proiectează socialistii pentru luni seara, când aceștia an anunțat că vor s'o țină în loc închis.

Cele mai mari orașe din lume sunt următoarele: Londra cu 7,252.963 locuitori, New-York 4,766.883, Paris 2,763.393, Tokio 2,186.079, Chicago 2,183.283, Viena 2,085.888, Berlin 2,070.695, Petersburg 1,678.000, Filadelfia 1,549.008 și Moscova cu 1,359.254 locuitori.

Cimiterul cânilor în Copenhaga. De vreo zece ani în capitala Daniei există un loc deosebit și plantat frumos, care servește ca loc de odihnă (cimitir) pentru câinii credincioși. Dela întemeierea cimitirului au fost îngropați aci 1200 de câini și astfel piatrile și inscripțiile așezate deasupra mormintelor de către urmași prezintă o variație foarte bogată. Pe o inscripție se află următoarele:

— Aici odihnește neuitatul și iubitul nostru Babi. A trăit 15 ani.

Pe o altă columnă impozantă de marmoră, lângă care totdeauna se găsește trandafiri proaspeți, este scris:

— Neuitatului și credinciosului nostru Cesar. Piatra monumentală de lângă această columnă poartă o inscripție mai simțitoare!

— Îți mulțumim pentru cei 18 ani de credință ce ai avut față de noi.

Sunt curioase și următoarele șire:

— Aici odihnește singurul prieten credincios al lui Petersen; el și-a mistuit viața din cauza boalei stăpânului lui.

Pe un frumos obelisc din marmoră albă, se găsește următoarele cuvinte:

— Te salutăm tovarăș brav și prieten cinstit. Băeții jalnici.

Pe cărările acestui cimitir curios adeseori se pot vedea vizitatori ai mormintelor, cari vizitează mormintele iubiților lor și depun cununii ori buchete de flori pe mormintele animalelor trecute la cele vecinice.

O catastrofă aviatică. Pilotul Fraschi din Turin s'a înălțat ieri d. p. în biplanul său.

A zburat mai mult timp când deodată mașina a încetat de a mai funcționa și a căzut dela o înălțime de 50 metri. Nenorocitul pilot imediat a murit, iar mașina s'a ruinat complet.

O nenorocire s'a întâmplat și pe teritoriul de navigație din Winer Neustadt, unde ieri d. p. s'au ciocnit două aeroplane în timpul exercițiilor de zbor.

Ambii zburători au căzut cu aparatele lor, din fericire însă nici unul n'a fost rănit.

O poveste de călătorie. Într'un cupeu pe trenul ce mergea dela Hamburg la Lübeck un negustor din Hamburg se afla singur cu o văduvă tânără și, care avea copilășul său micuț cu ea. Cunoștința s'a făcut îndată și amândoi s'au pomenit că nu sunt străini unul de altul.

Și călătorind ei amândoi până la orașul Stettin, care era încă departe din vorbă în vorbă s'au hotărât ca să întrerupă călătoria, fiindu-i copilășului prea greu toată noaptea să fie pe tren. S'au scoborit deci în Lübeck și au tras la un hotel înscriindu-se în cartea hotelului ca bărbat și nevastă cu copilășul lor. Dimineața însă negustorul a fost trezit de plânsul copilășului, „tânăra văduvă“ nu era ca n palmă.

Ba încă și punga negustorului cu 500 mance își perduse urma.

Necăjit, negustorul fuge la poliție și roagă intervenție ca să-i regăsească punga, căci simpatia sa față de „tânăra văduvă“ i-se cam răcisese. Poliția însă n'a fost aplicată să-i sară în ajutor declarând că în afaceri familiare nu se poate amesteca. De copilăș are să se îngrijască tatăl lui, căci dacă nu e el bărbatul adevărat al „tânerei văduve“ atunci fiind înscriere falsă la hotel va trebui să-l dețină pe el după ce a voit să ducă în eroare autoritățile polițienești prin afirmații false. Așa se alege ne-

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

— Urmare —

El răspândia șovnurile false cele mai apocrife trăcase o casă, încercase o afacere de negoț considerabilă, și nu și-se socotea drept un dușman la dinpotrivă, dacă prilejul îi-l scotea din nou în cale, el se arată prietenos peste măsură, și zicea: „Ei, tu trebuie să fii o canalie fudulă de nu mai poți pela mine“.

Nozdref era divers și multiplu în persoana sa; era întreg la toți și la toate... În aceeași clipă îi propunea să mergeți unde poțtești, să ia parte la o întreprindere, să schimbe cu tine orice ar fi de al tău cu orice ar fi de al lui: pușcă, căne, cal, brișcă, ceasornic ori pipă, totul era pentru el obiect de schimb; nu doară că avea nici cel mai mic gând ca să câștige din asta, ci era pur și simplu efectul unei manii de fugă, al unei nobilități extreme de caracter.

Dacă, la bălcu, i-se întâmpla să dea peste vreunul simplu și să-l lase lefter, el alerga numai decât să cumpere tot ceea ce înainte victoriei sale,

îi bătușe la ochi în prăvălii și în jurul prăvăliilor: hamuri, o năframă de gât pentru bonă, un mânz, o cutie cu struguri uscați, un lavoar de argint, o bucată de olandă, un sac de țărâțe, o pereche de pistoale cu cinci focuri, un butoiăș de țări, tablouri, o ascuțitoare pentru cuțite, oale, cisme de vânatoare, falanță... și asta, cu toți banii câștigați.

Dar se întâmpla rar, ca acest bagaj să ajungă la destinație, adesea, din aceeași seară, totul era lăsat altui jucător mai norocos, ori mai șiret; uneori cu adausul și pipei mai mult ori mai puțin încărcată a celui ce perdea, și ciasornicu lui împodobit cu lanțul său de aur, de alte dați, cu câteși patru pariți cu vizitii și trăsura cu tot: așa că după această batjocură a soartei nobilul era nevoit să alege, numai în surtucaș ori în arkaluk, în căutarea vre-unui prieten, care să primească a-l lua în trăsura: așa era Nozdref,

E foarte cu putință să se găsească persoane cari să spună, că asta-i o figură destul de obișnuită și că, dacă au fost Nozdref, apoi nu mai sunt astăzi. Hei! cei cari vor grai așa sunt poate patrioți foarte onorabili, dar eu datorez adevărului să declar, că nimic nu e mai răspândit ca Nozdreful al cărui caracter l-am schițat: da, Nozdref e pretutindeni printre noi; numai coperta, caftanul, se deosebește puțin dela Nozdref la Nozdref. Sunt pe lumea aceasta oameni cari plini de exigență; ca să recunoască pe Nozdreful picturei mele, ar trebui să-l vadă în arkaluk, cu figura împodobită

cu uriașe favorite semănată cu rariști, și drept cadru un bălcu... fără de cari în ochii lor Nozdref nu mai e Nozdref. Schimbați cadrul, ei nu mai văd tabloul.

În vremea aceasta cele trei trăsuri ajunseră în curtea lui Nozdref; nimic nu era în casă pregătit ca să primească nici pe stăpân nici pe musafiri. În mijlocul sălii de mâncare erau două mese pe cari se urcaseră doi vâruitori cari înălbeau din nou tavanul și pereții, întonând unul din acele cântece fără sfârșit, al cărui farmec ascuns îl cunoaște numai satul.

Nozdref scoase numai decât afară pe salatori cu mesele lor, și puse să spele podeala odăii, apoi se repezi în camera vecină ca să dea diferite porunci. Cei doi musafiri îl auziră comandând bucatarului un prânz în regulă; Cicikof începea să simtă puținică poftă de mâncare; dar după lista de bucate pe care o auzise din gura gazdei, îi fu ușor să înțeleagă că masa nu se va pune înainte de ora cinci.

Nozdref se întoarce, hotărât să arate oaspeților tot ce se găsea pe moșia sa; și, în sfârșit, în două ore el le arată totul, în mod superficial fără îndoială, dar neapărat totul, iar exercițiul fu aspru. Ei merșeră mai întâi, firește, la grajd; acolo văzură două iepe, una cu părul sur, cealaltă roib pătat cu galben; apoi un armăsar murg, de o înfățișare destul de necăjită, dar pe care Nozdref jură că l-a plătit cu zece mii de ruble.

— N'ai dat zece mii de franci pe dobitoacul

Casă de vânzare!

Se vinde din mână liberă în Arad **casa din strada Varjassy nr. 32.** Tot acolo se vinde **mobila pentru trei odăi**, precum se poate și **inchiria** o locuință conștătătoare în 3, eventual 6 odăi, cu toate cele de trebuință.

Caut

Un candidat de avocat

pentru cancelaria mea advocațională, cu plată stabilită după înțelegere reciprocă.

Dr. Aurel Grozda, adv.
Körösbökény (Buteni).
(com. Arad).

Căramidă

se **capătă** la jos subscrisul, în fabrica de cărămidă din apropierea gării

KIRLE ANTAL
Florián-utca 6 b szám.

Aviz Atragem atențiunea On. publicității românești asupra hotelului „Concordia” din Lugos

Concurs.

„CĂMPINA” inst. de credit și economii societate pe acții în Mociu (Moes, Kolozs m.) publică concurs pentru un

post de practicant

cu salariu anual de cor. 1000.— plătit în rate lunare anticipative. Reflectanții să-și trimită petițiile până la 28 Martie st. n.

Alesul — dacă va corespunde — după anul de praxă va fi denumit funcționar cu drept de penziune și tantiemă statutară. Postul e de ocupat îndată după alegere.

Direcțiunea.

Parfumurile cele mai moderne și toffelul de cosmetică se găsesc la :

== **drogeria** ==

bine asortată „Angyal”

Török Andor és T-sa
Arad, Andrásy-tér 20.

FISCHER TESTVÉREK

fabrică de rolete, ingrădituri, site,
:: rolete de oțel și matrațe ::

ARAD, József főherceg-ut nrul 18.

Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. publicității toffelul de lucruri de branșe, cari se află în magazinul firmei, cu *prețuri ieftine.*

Ingrădituri dela 30 fil. în sus metru □

Catalog la dorință gratuit.

Telefon 557.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

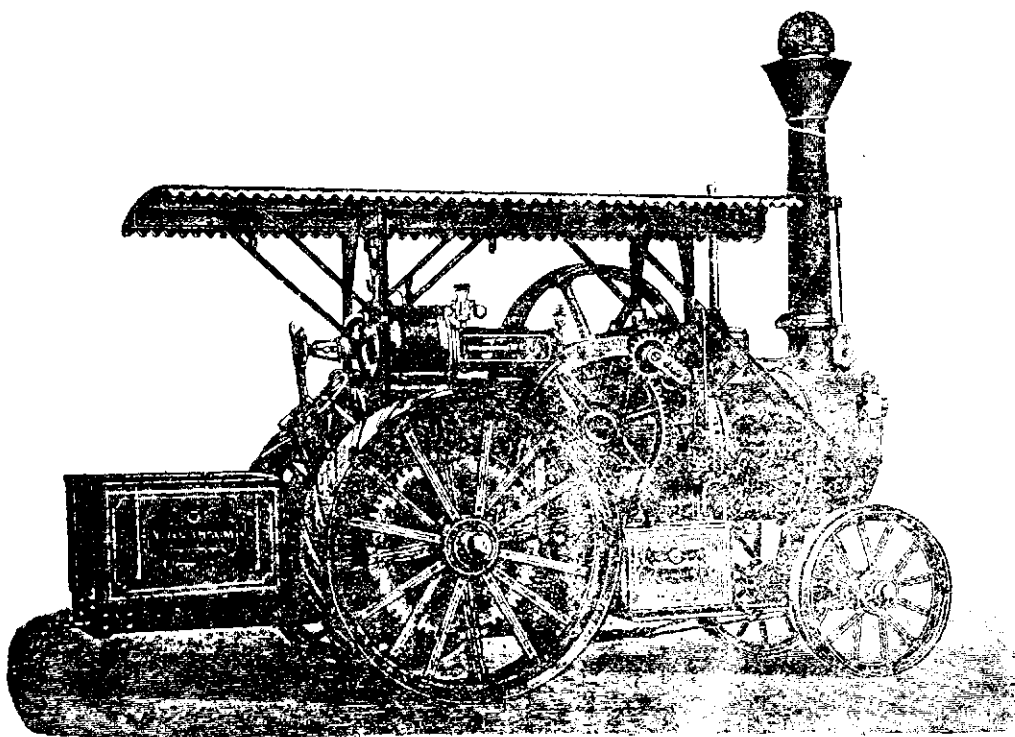
Primește ori-ce lucrări

: în branșa aceasta. :

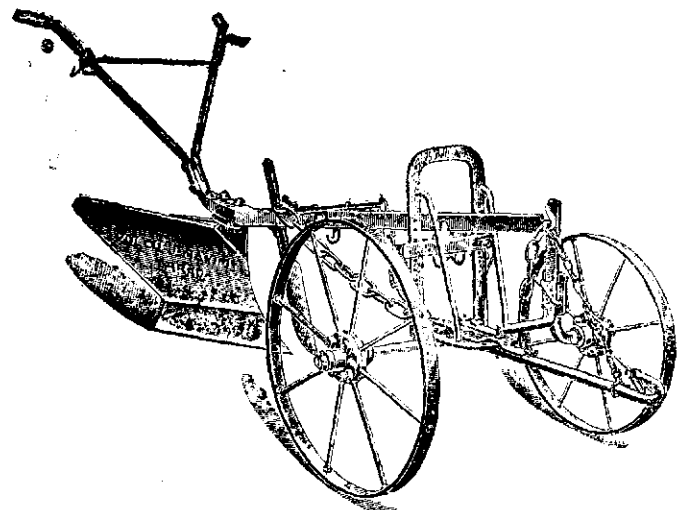
Face și execută planuri

de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

MAXIM I. YULCU fabricant de
: mașini :
ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o cefptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Toffelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez toffelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. YULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare). : : :

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Licitație
concesionată
de autorități

Hoffmann
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Telefon nr. 10.

Vinde

în cantități mari și
pe prețuri foarte re-
duse articole de :

calitate bună

Cu bani gata va avea
rara ocaziune a-și
procura orice pe pre-
țuri ce se vor stabili
prin învoială obiec-
tele ce ar dori.

Săptămâna aceasta dan-
dele și cordele ce au mai
rămas.

Vânzarea nu va ținea decât
scurt timp.

23 metri pânză 6-6:50, 7-7:50.

Calitate corespunzătoare ori
cărui scop.

Șifonuri Schroll de toate calită-
țile, albituri pentru masă, mă-
saie și șervete cu prețuri scăzute.

Pardesiu pentru dame 7:50-9:50
fl. Se găsesc de toate culorile.

Pelerine pentru fete începând
dela 2:50 fl.

Rog priviti galantarele mele.

Jupoane de postav pentru femei 2:50 fl. Preț de reclame mai fine 3:50-4:75.

Corapi negri și sari pentru copii pe prețuri nimitor de scăzute.

ARSENALUL ARMATEI.

11073/24 Ian. 1912.

PUBLICAȚIUNE.

Deoarece la licitația din ziua de 17 Ianuarie 1912 nu s'au obținut prețuri avantajoase, se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 16 Februarie 1912 la orele 9 dimineața se va ține o nouă licitație în localul acestui stabiliment pentru aprovizionarea cu următoarele serii de materiale :

SERIA I-a.

57800 kgr.	bare de oțel pentru corpuri de șrapnele de 154 mm.
126410 "	Idem, idem de 88 m/m.
84200 "	" " pentru corpuri de obuze de 85 m/m.
4800 "	" " diafragme de șrapnele de 66 m/m.
5000 "	" " capace " " 60 "
20310 "	" " " " " 55 "
8470 "	" " diagfragme " " 45 "
11530 "	" " capace de obuze " " 44 "
2250 "	" " " " degetar, " 28 "
1500 "	" " cutia aprinzătorului de 25, 5 m/m.
4270 "	" " port-perecutor de 23, 5 m/m.
200 "	" " șuruburi de 3, 5 m/m.
400 "	" " capacul cutiei aprinzătorului de 18, 5 m/m.
55 "	Sărmă de oțel de 2 m/m.
50 "	Bande de oțel albit pentru ace de 2×1 m/m.

SERIA II-a.

2950 kgr.	drugi de alamă presabilă numită „Delta“ de 41 m/m.
6670 "	Idem de 36 m/m.
16560 "	" " 33 "
3700 "	" " 32. 5 "
1580 "	" " 32 "
3610 "	" " 30 "
18350 "	" " 29 "
900 "	" " 20. 5 "
475 "	" " 16 "
2950 "	" " 15. 5 "
175 "	" " 13 "
610 "	" " 12 "

SERIA III-a.

36 kgr.	sărmă de alamă obișnuită de 7, 1 m/m.
160 "	Idem de 4. 5 m/m.
90 "	" de 3 m/m.
80 "	" de 2. 5 m/m.
100 "	" pentru arc spiral de 1 m/m.
305 "	" obișnuită de 7. 5 m/m.

SERIA IV-a.

196 kgr.	tablă de alamă de 4 m/m. grosime.
196 "	Idem de 3. 2 m/m. grosime.
45 "	" " 0. 5 " "
12 "	" " 5. 1 " "
30 "	bande de alamă pentru arcuri de siguranță de 62×0, 55.
25 "	idem de 45×0. 52 m/m.
135 "	" de 30×0. 6 m/m.
135 "	" de 27×0. 6 " "
240 "	" obișnuită de 40×0, 5 m/m.
30 "	" " 13×0, 5 " "
15 "	" " 11×4, 5 " "
45 "	" pentru arc de siguranță de 22×0, 6 m/m.
20 "	sărmă de pakfong de 6 m/m.

SERIA V-a.

5580 kgr.	țevă de alamă presabilă numită Delta de 62×48 m/m.
600 "	idem din alamă obișnuită de 14, 5×10, 8 m/m.
1515 "	" de 11×9 m/m.

SERIA VI-a.

4030 kgr.	țevă de aramă fără sudură de 82×74, 5 m/m.
1450 "	brăuri de aramă de 12×7 m/m și raza de 14 m/m.

Doritorii de a lua parte la această licitație, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni la Arsenalul de Construcții în fiecare zi de lucru între orele 9-11 dim. Licitația se va ține în conformitate cu art. 72-83 din legea comptabilității publice, cu oferte închise și sigilate, având pe plic mențiunea: „Ofertă pentru Seria...“ și însoțite de o garanță provizorie de 10% din valoarea ofertei în recipisa Casci de Depuneri și Consemnațiuni fără de care oferta se va considera ca nulă și neavenită.

Se vor considera ca nule și neavenite ofertele ce ar fi trimise prin postă sau care vor fi depuse de persoane ce nu vor poseda procură în regulă conform caetului de sarcine, din partea fabricelor sau a caselor ce reprezintă, precum și ofertele ce ar conține alte condițiuni decât cele prevăzute în caetul de sarcine.

Supra-oferte nu se primesc, conform art. 78 din legea comptabilității publice și art. 11 din caetul de sarcine.

Ofertele având prețul unitar și total pentru fiecare fel de material în parte, se vor socoti franco de orice spese la magazia de recepție a Arsenalului, fără vamă.

Ofertele vor fi făcute pentru fiecare serie a parte și vor cuprinde toate materialele prevăzute în seria ofertată.

Garanțiile și sumele de bani ce concurenții au de primit dela Direcția Arsenalului pentru alte furnituri, nu pot fi afectate drept garanție la această licitație.

Directorul Arsenalului Lt.-colonel: **SCLIA.**

BINETH

IGNÁCZ

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public și recomand magazinul meu bogat asortat cu tot felul de pielării din patrie și străinătate. Comandele din provincă se execută prompt și conștiințios. Pregătesc părți superioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 828.

Cine voiește rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciun & Voda din Lugos,

care dispune de căzării mari proprii în Bănat și Ardeal.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

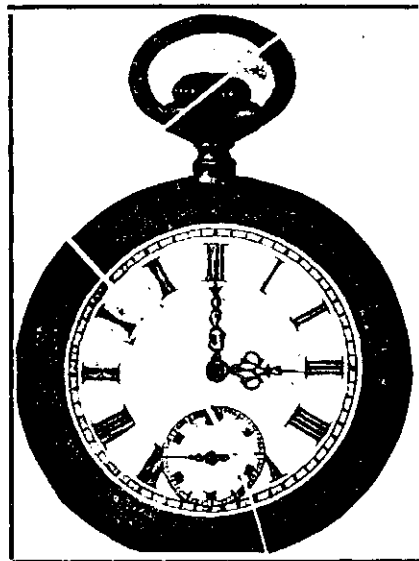
GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 16.

(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericeale**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și in**

rate pe lângă **chezășie de 10**

ani cu prețuri ieftine, liferează cea

mai bună prăvălie în aceasta privință

în întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Mobile

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe gargon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, plane și mașini de cusut :- să trimit ori unde. :-

La aranjare deplină trimit voiajeur pe spesele mele.

Johann Wersching

deposit de mobile în

= VERSEZ. =

Atențiune!

Toate familiile românești cari au lipsă de cafea bună, sunt rugate a comanda din Fiume numai dela firma românească **F. A. Degan**, care poartă mare luptă cu concurenții străini și se cuvine să-l încurajăm fiind singurul român care a înțeles acolo lipsa unei firme românești.

Extras din prețurentul firmei **F. A. Degan** din **Fiume** (postafiók nr. 163.)

Nr.		1 Kgr. 5 Kgr.	
		Cor. fil	Cor. fil
	Cafea crudă (neprăjită) . . .		
1	Santos fină și aleasă *) . . .	3.—	15.—
10	Cuba fină	3:40	16:50
12	„ mai fină	3:50	17.—
14	„ cea mai fină	3:60	18.—
15	„ mărgel	3:50	17.—
16	„ specialitate	3:80	19.—
21	Iava aurie I-a	3:50	17:50
24	Ceylon fină	3:60	18.—
26	„ mărgel plantație	4.—	20.—
28	Mocca arabă (adevărată)	3:80	19.—
106	„Victoria“ (din 3 soiuri)	3:80	19.—

*) Unii comercianți vând cafea Santos colorată „lavé“ sub numirea de Cuba, Jamaica, Portorico, etc. ca să apară ieftină. — Degan însă nu profită de nepriceperea uzurii.

Pachetele se expediază cu posta de 5 kgr., franco și cu rambursă, în cari se poate alătura și „Deganin“, Tea, Mandule, Stafide etc.

Cereți prețurent românesc gratis!

La tipografia „CONCORDIA“ din Arad, strada Zrinyi nr. 1|a se află de vânzare frumosul roman, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
::: BJÖRNSSON :::

„MARY“

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fileri porto. La comanda de 10 exemplare se expediază franco. :: Pentru România și străinătate 1:20 Lei + 20 bani porto.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

Credit pe ipotecă, pe
cambii și pentru ofi-
: cianți mijlocește :

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János nr. 15.

Nr. telefonului 376.

Fondat in anul 1885.

Fondat in anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta. — Vinga. : :

Capital propriu 2,600.000 cor. Depuneri 5,500.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :- Contabilitatea: Nrul 1149. Filiala Buziaș Nrul 10.

„ Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Deta Nrul 26. Filiala Vinga Nrul 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administreează depuneri cu case de economizare.

■ ■ ■

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

■ ■ ■

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abziore.

■ ■ ■

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

■ ■ ■

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

■ ■ ■

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate .	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	„	119,830.992.—
(viață	„	11,020.268.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

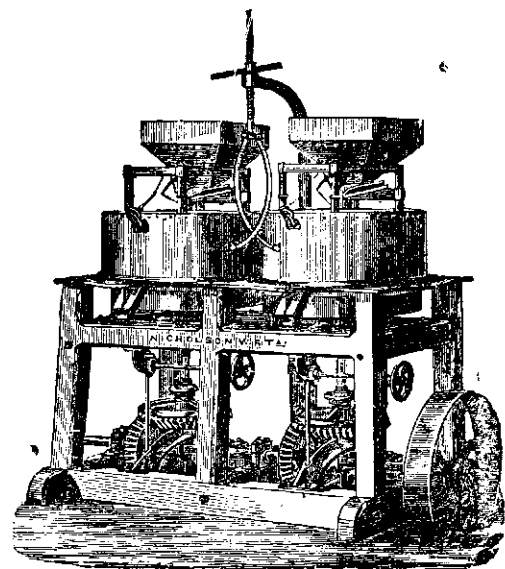
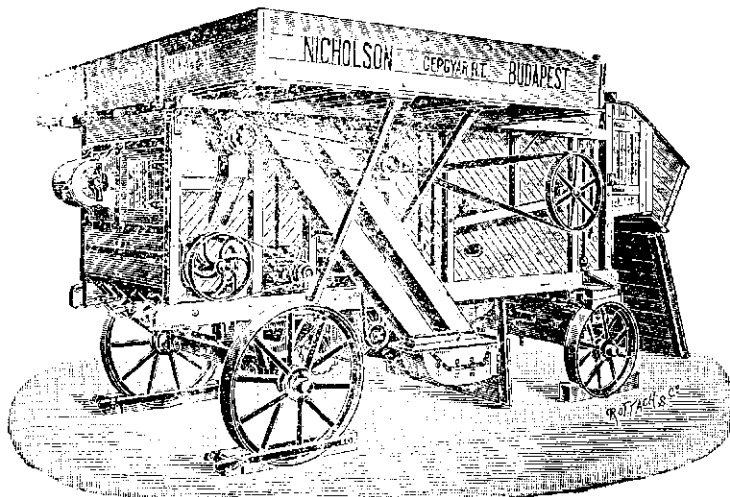
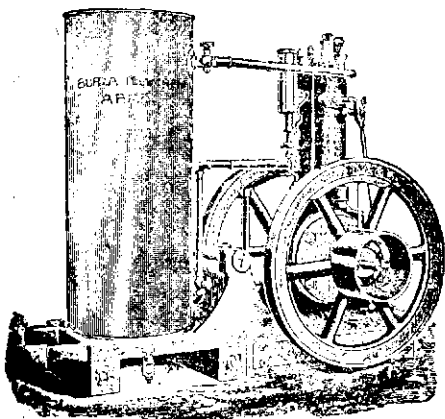
FRATII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** arangem **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzin cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucurosi, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratuit“.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
ți dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.